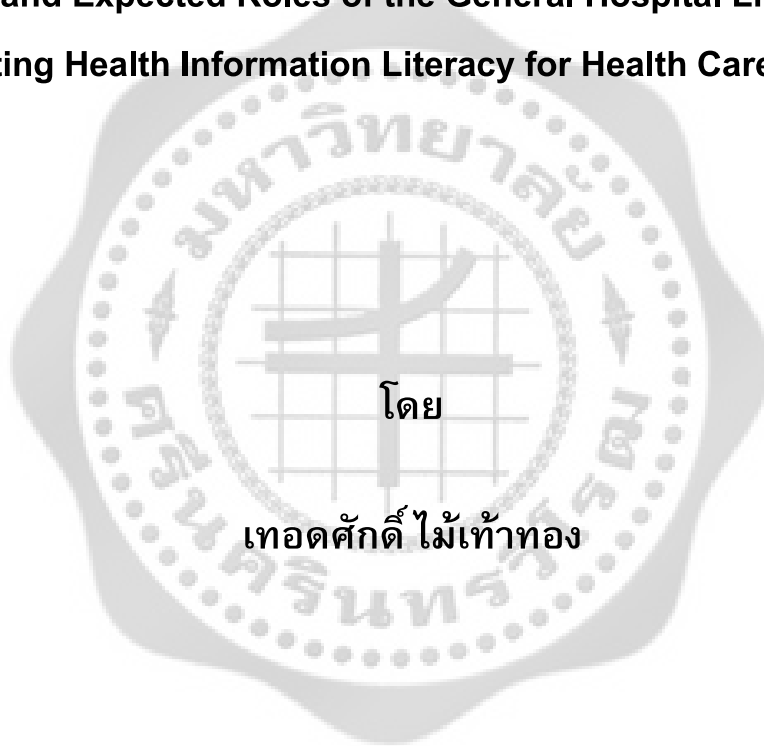

รายงานการวิจัย
เรื่อง
บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับ
ผู้ให้บริการสุขภาพ

**Actual and Expected Roles of the General Hospital Librarians in
Promoting Health Information Literacy for Health Care Providers**

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2557

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์)
ประจำปี 2555

ชื่อเรื่องงานวิจัย : บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาล
ทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ
ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง
ปีที่วิจัย : 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ จำนวน 124 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ จำนวน 25 คน และบรรณารักษ์ จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test และสถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test ผลการวิจัยมีดังนี้

1. หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์โดยรวมในระดับน้อย ขณะที่บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของตนเองโดยรวมในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่คาดหวัง พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นโดยรวมในระดับมาก ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์เหมือนกัน คือ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ และการแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล
2. หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการสอนไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

Research Title : Actual and Expected Roles of the General Hospital Librarians in Promoting Health Information Literacy for Health Care Providers

Researcher : Assist. Prof. Therdsak Maitaouthong

Year : 2014

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate and compare actual and expected roles of librarians at general hospitals in promoting health information literacy for health care providers based on the attitudes of health service development heads and librarians. The population included 124 heads of health service development section and librarians. The sample group comprised 25 heads of health service development section and 44 librarians. The research instruments included questionnaire on the actual and expected roles of librarians at general hospitals in promoting health information literacy for health care providers. The data was analyzed into percentages, means (\bar{X}), and standard deviations (S.D.). The assumption was tested using the Mann-Whitney U Test and the Wilcoxon Signed-Ranks Test. Following is the research result:

1. The attitude of heads of health service development towards the actual roles of librarians was at a low level while the librarians' attitude towards their actual roles was at a medium level. Both groups' attitudes towards expected roles were at a high level. Both groups' opinions on actual and expected roles of the librarians were similar in terms of preparation of information resources and health information services which promote health information literacy. The resources provided meet the requirements of health care providers. Information resources and health information services are introduced effectively at hospital libraries.

2. The attitudes of heads of health service development and librarians towards librarians' actual roles in promoting health information literacy for health care providers differed significantly at 0.05. It also found that librarians' actual roles in teaching did not differ.

3. The attitudes of heads of health service development and librarians towards librarians' expected roles in promoting health information literacy for health care providers did not differ.

4. The attitudes of heads of health service development and librarians towards librarians' expected roles in promoting health information literacy for health care providers were significantly higher than the attitudes towards librarians' actual roles at 0.001.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์) ประจำปีงบประมาณ 2555 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ดร.สมรภัช สหพงศ์ คุณบุษกร อุตสาหกรรม และคุณชลิรสา อุนรรุท ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัยและให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย และขอขอบพระคุณหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง

กุมภาพันธ์ 2557

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อจำกัดของการวิจัย	6
กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
สมมติฐานการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	9
บทบาทของบรรณารักษ์โรงพยาบาล	11
นโยบายของกระทรวงสาธารณสุข	16
การส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ	19
หน่วยงานที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	34
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	35
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
ความมุ่งหมายของการวิจัย	57
ความสำคัญของการวิจัย	57
สมมติฐานการวิจัย	58
วิธีดำเนินการวิจัย	58
สรุปผลการวิจัย	60
อภิปรายผลการวิจัย	63

ข้อเสนอแนะ 69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	77
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	79
ภาคผนวก ค ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	86
ประวัติย่อผู้วิจัย	88

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนตัว	38
2 ค่าเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ สำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบ บริการสุขภาพและบรรณารักษ์	40
3 เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ จำแนก ตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test	46
4 เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ จำแนก ตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test	51
5 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ ทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนา ระบบบริการสุขภาพ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test	55
6 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ ทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test	55

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เนื่องจากในปัจจุบันสถานะสุขภาพของประชาชนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของความเสี่ยงต่อการเกิดโรคสมัยใหม่ โดยเฉพาะโรคไม่ติดต่อที่เป็นโรคเรื้อรัง ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านพฤติกรรม เช่น การบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพและวิถีชีวิตที่มีการใช้กำลังกายลดลงและการบริโภคอาหารที่ให้พลังงานและไขมันเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เกิดโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะโรคเบาหวานและโรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งเป็นภาระของระบบบริการสุขภาพในระยะยาว โดยที่โรคไม่ติดต่อนี้ส่งผลให้เกิดการสูญเสียที่สำคัญในวัยทำงานและเพิ่มขึ้นในวัยกลางคนและผู้สูงอายุ โรคที่ทำให้เกิดการสูญเสียสูงสุด 5 อันดับ คือ โรคเอดส์ อุบัติเหตุจราจร โรคหลอดเลือดสมอง โรคเบาหวาน และมะเร็งตับ ซึ่งสาเหตุการตายส่วนใหญ่สามารถป้องกันและหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น การดำเนินงานด้านสุขภาพจึงต้องเน้นการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดี การสร้างสมรรถนะของร่างกาย การส่งเสริมโภชนาการที่ถูกต้องและเพียงพอ และปรับระบบบริการสุขภาพให้เน้นไปที่การสร้างเสริมสุขภาพเป็นหลัก (พินิจ ฟ้าอำนาจ; ชาญวิทย์ ทรเทพ; และสัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์. 2552)

จากสภาพปัจจัยเสี่ยงด้านพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนไทยข้างต้น ได้นำไปสู่การกำหนดนโยบายไว้ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554 ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมสุขภาพและวิถีชีวิตที่มีความสุขในสังคมแห่งสุขภาพะ มีเป้าหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้และทักษะการดูแลรักษาสุขภาพในกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ เด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน พ่อแม่ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การพัฒนาความรู้และทักษะสุขภาพ การกระตุ้นจิตสำนึกและวัฒนธรรมสุขภาพผ่านการสื่อสารสาธารณะและการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่จำเป็น โดยมุ่งสร้างพฤติกรรมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีและลดพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของกลไกและองค์กรทางสังคมทุกระดับ เพื่อสร้างเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพที่มุ่งเน้นการสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ เสริมสร้างศักยภาพในระดับปัจเจกบุคคล สถาบันครอบครัวและองค์กรชุมชนให้มีความรู้ ทักษะและขีดความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ การสร้างระบบภูมิคุ้มกันและความมั่นคงทางด้านสุขภาพในการทำงานและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2550) อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพนับเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้และทักษะการดูแลรักษาสุขภาพของประชาชนได้เป็นอย่างดี

ประเด็นการรู้สุขภาพ (Health Literacy) เป็นหัวข้อที่กำลังอยู่ในความสนใจในสาขาทางการแพทย์และสาขาสาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งเห็นได้จากรายงานที่เสนอโดยสถาบันทางการแพทย์

(Institute of Medicine) ที่รายงานเกี่ยวกับการรู้สุขภาพว่าประชาชนในวัยผู้ใหญ่ประมาณครึ่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา มีความยุ่งยากอย่างมากในการเข้าถึงสารสนเทศและบริการทางสุขภาพ ซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ อาทิ ความยุ่งยากซับซ้อนของระบบการดูแลสุขภาพและอุปสรรคในด้านวัฒนธรรมและภาษา ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้กระทรวงสุขภาพและบริการประชาชนของสหรัฐอเมริกา (US Department of Health and Human Services) ระบุในเอกสาร Healthy People 2010 โดยมุ่งเน้นการเพิ่มทักษะการรู้สุขภาพของประชาชนเป็นส่วนสำคัญลำดับแรกที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชน และในรายงานของทั้ง 2 หน่วยงานยังได้กำหนดนิยามของคำว่า การรู้สุขภาพว่าหมายถึงระดับที่บุคคลมีความสามารถในการระบุความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาและมีความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศและบริการทางสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในเรื่องสุขภาพได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน (Medical Library Association) ได้กำหนดนิยามของคำว่า การรู้สารสนเทศสุขภาพ (Health Information Literacy) ว่าหมายถึง ชุดของความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการตระหนักรู้ถึงความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ ระบุแหล่งสารสนเทศและใช้แหล่งสารสนเทศในการค้นคืนสารสนเทศที่ตรงความต้องการ การประเมินคุณภาพของสารสนเทศและการนำสารสนเทศไปใช้ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ เข้าใจและใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจในเรื่องสุขภาพที่ดี (Medical Library Association. 2007; Nielsen-Bohman; Panzer; & Kindig. 2004; US Department of Health and Human Services. 2000)

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้รับบริการสุขภาพจะได้รับการส่งเสริมสุขภาพที่ดีนั้น ผู้รับบริการสุขภาพจะต้องได้รับคำวินิจฉัยและการดูแลรักษาจากผู้ให้บริการสุขภาพที่มีความรู้ความสามารถในการรักษาโรคต่างๆ และการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันสมัยเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการสุขภาพในการดูแลตนเอง โดยสารสนเทศทางสุขภาพนับว่ามีความสำคัญแก่ผู้ให้บริการสุขภาพเป็นอย่างมาก เห็นได้จากผลการวิจัยของ โอคูวอล (Oduwole. 1999) ที่ผู้ให้บริการสุขภาพมีความเห็นว่าสารสนเทศที่ห้องสมุดโรงพยาบาลจัดเตรียมไว้ให้มีประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยของโรงพยาบาล การประเมินยาตัวใหม่และการวินิจฉัยความเจ็บป่วยต่างๆ ขณะที่ผลการศึกษาของ โวลค์ (Volk. 2007) สะท้อนความเห็นของผู้ป่วยว่าสารสนเทศที่บรรณารักษ์จัดเตรียมให้มีประโยชน์ต่อการรักษาโรค โดยทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนผลการศึกษาของ รณิดา ศิริไพบุลย์ (2541) สะท้อนความคิดเห็นของผู้บริหารโรงพยาบาลที่มีต่อห้องสมุดโรงพยาบาลว่าเป็นแหล่งพัฒนาความรู้ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลและชุมชน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าห้องสมุดและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลนับเป็นส่วนสำคัญในการจัดเตรียมสารสนเทศทางสุขภาพแก่ผู้ให้บริการสุขภาพและผู้รับบริการสุขภาพ โดยเฉพาะบทบาทของบรรณารักษ์ที่ผลการศึกษาของ โฮลสต์และคณะ (Holst; et al. 2009) สะท้อนให้เห็นว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของโรงพยาบาล ช่วยในการสนับสนุนในด้านการดูแลรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ การศึกษาต่อเนื่องของบุคลากรในโรงพยาบาล การทำวิจัยและคิดค้นนวัตกรรม ตลอดจนการสนับสนุนสารสนเทศทางสุขภาพที่ตรงความต้องการของผู้ใช้บริการ

โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) เป็นสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขประเภทหนึ่ง

นับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชน โดยเป็นโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาคที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข มีลักษณะเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดหรือโรงพยาบาลประจำอำเภอขนาดใหญ่ที่มีขีดความสามารถระดับทุติยภูมิ (Secondary care) คือ มีขนาดและจำนวนเตียงตั้งแต่ 200-500 เตียง มีหน้าที่สำคัญในการตรวจวินิจฉัย การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ การเรียนการสอนและการวิจัย ปัจจุบันโรงพยาบาลทั่วไปกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ รวม 69 แห่ง ซึ่งเป็นสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขในระดับทุติยภูมิที่มีจำนวนมากและครอบคลุมการให้บริการสุขภาพในทุกภูมิภาคของประเทศ โดยการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลทั่วไปจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการสุขภาพที่จะเข้าถึงการรักษาพยาบาลของแพทย์ได้อย่างทั่วถึง และเนื่องจากโรงพยาบาลทั่วไปมีภารกิจสำคัญในด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การเรียนการสอน และการวิจัย ดังนั้น การใช้สารสนเทศทางสุขภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้การตรวจวินิจฉัยโรคและการปฏิบัติการพยาบาลมีความถูกต้องแม่นยำ โดยผู้ให้บริการสุขภาพใช้สารสนเทศที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยใหม่ๆ มาประกอบการให้การรักษาโรค โดยเฉพาะโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2551: ออนไลน์)

จากภารกิจของโรงพยาบาลทั่วไปและการให้บริการสุขภาพที่ครอบคลุมในทุกภูมิภาคของประเทศนั้น การดำเนินชีวิตของประชาชนในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และสภาพชุมชนที่แตกต่างกัน จึงอาจส่งผลให้เกิดโรคอุบัติใหม่หรือโรคที่รักษายากขึ้น ดังนั้น การจัดทำมีบริการสารสนเทศทางสุขภาพโดยจัดทำมีห้องสมุดในโรงพยาบาลทั่วไปจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการใช้สารสนเทศทางสุขภาพที่ทันสมัยเพื่อการรักษาพยาบาลแก่ผู้รับบริการสุขภาพและการใช้สารสนเทศทางสุขภาพในการศึกษาวิจัยและพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ในการรักษาพยาบาล ซึ่ง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2555: ออนไลน์) กำหนดให้งานห้องสมุดเป็นส่วนงานหนึ่งที่ตั้งขึ้นในโรงพยาบาลทั่วไป เป็นหน่วยงานที่สังกัดกลุ่มภารกิจด้านพัฒนาระบบบริการสุขภาพและสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรของโรงพยาบาลให้มีความรู้และความสามารถในการใช้งานสารสนเทศ ซึ่งโรงพยาบาลทั่วไปจัดทำมีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทำหน้าที่ในการจัดให้บริการทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ เช่น หนังสือตำราทางการแพทย์ หนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไป วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น มีการจัดบริการพื้นฐาน เช่น บริการยืม-คืนหนังสือ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

เมื่อพิจารณาสภาพโดยทั่วไปของห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป จะเห็นได้ว่า บรรณารักษ์นับเป็นบุคลากรที่มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนสารสนเทศทางสุขภาพที่จำเป็นแก่ผู้ให้บริการสุขภาพ ซึ่งบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของบรรณารักษ์เป็นบทบาทหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ให้บริการสุขภาพมีความรู้และความสามารถในการใช้งานสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลมากยิ่งขึ้น โดยเป็นสิ่งที่บรรณารักษ์ปฏิบัติเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่แล้วในปัจจุบัน แต่บทบาทดังกล่าวยังไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในเรื่องใดบ้างและควรปฏิบัติบทบาทนั้นๆ อย่างไร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั้งในต่างประเทศและในประเทศ ได้แก่ งานวิจัยของ ครัมเลย์ (Crumley. 2006) ที่ศึกษาบทบาทของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ทางเลือก งานวิจัยของ โวลด์ (Volk. 2007) ที่ศึกษาบทบาทสำคัญของบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้บริโภคในยุคอินเทอร์เน็ตและเว็บ งานวิจัยของ โคบัส (Cobus. 2008) ที่ศึกษาสมรรถนะหลักของนักวิชาชีพสาธารณสุขที่นำเสนอในรายงานของ สถาบันทางการแพทย์ (Institute of Medicine--IOM) งานวิจัยของ โฮสต์ และคณะ (Holst; et al. 2009) ที่ศึกษาบทบาทในปัจจุบันและในอนาคตของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลและความท้าทายที่บรรณารักษ์เผชิญ งานวิจัยของ ชิพแมน เคิร์ตซ์-รอสซี่ และฟังก์ (Shipman; Kurtz-Rossi; & Funk. 2009) ที่ศึกษาผู้บริหารโรงพยาบาลและผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของทรัพยากรสารสนเทศทางสุขภาพและบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ งานวิจัยของ บงกช ศิริวัฒนมงคล (2547) ที่ศึกษาสภาพการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่นและความคิดเห็นของอาจารย์ต่อบทบาทหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง งานวิจัยของ คณาจค์ เศษฐบุตร (2550) ที่ศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ และสภาพที่เป็นจริงในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของบรรณารักษ์ต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา งานวิจัยของ สมรักษ์ สหพงศ์ (2551) ที่ศึกษาบทบาทและความรู้ความสามารถของนักสารสนเทศทางการแพทย์ในกระบวนการเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ งานวิจัยของ สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ และคณะ (2551) ที่ศึกษาสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดและบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร งานวิจัยของ ปิยสุดา ตันเลิศ และกุลธิดา ท้วมสุข (2554) ที่ศึกษาบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย และบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทยใน พ.ศ.2553-2562 และงานวิจัยของ สุมาลี วาทีหวาน (2556) ที่ศึกษาบทบาทของบรรณารักษ์ในการสอนการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานสมรรถนะการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษา ซึ่งงานวิจัยข้างต้นเป็นงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของบรรณารักษ์ ครูบรรณารักษ์ นักวิชาชีพสารสนเทศ และนักวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพโดยศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทโดยทั่วไป บทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ และบทบาทในการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพ

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศ ยังมีงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ ได้แก่ งานวิจัยของ อิวานิตส์กาย่า โอบอยล์ และเคซีย์ (Ivanitskaya; O' Boyle; & Casey. 2006) ที่ศึกษาการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและสมรรถนะของนักศึกษาในยุคสารสนเทศ งานวิจัยของ บานาส (Banas. 2008) ที่ศึกษาการรู้สารสนเทศทางสุขภาพออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัย งานวิจัยของ ลี และบิลล่า (Li; & Brilla. 2008) ที่ศึกษาการปรับปรุงการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของนักเรียนและนักศึกษา และงานวิจัยของ เคิร์ตซ์-รอสซี่ และดูว์กาย (Kurtz-Rossi; & Duguay. 2010) ที่ศึกษาโครงการเผยแพร่การรู้สารสนเทศทางสุขภาพเพื่อการปรับปรุงการรู้สุขภาพและการเข้าถึงสารสนเทศทาง

สุขภาพที่มีความน่าเชื่อถือในชนบท ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้
สารสนเทศทางสุขภาพของนักศึกษา โดยมุ่งศึกษาในประเด็นการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพ การ
ประเมินสารสนเทศทางสุขภาพ และความเข้าใจการคัดลอกความคิดของบุคคลอื่น และยังเป็น
งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรการสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพด้วย

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบรรณารักษ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้
สารสนเทศทางสุขภาพ จะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยในส่วนของบทบาทของบรรณารักษ์หรือนัก
วิชาชีพสารสนเทศในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพยังมีผลการวิจัยที่ไม่ชัดเจนว่า
บรรณารักษ์ควรมีบทบาทอย่างไรและในแต่ละบทบาทของการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ
จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรบ้างที่จะส่งเสริมให้ผู้ให้บริการสุขภาพมีทักษะการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ
เพื่อที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานในฐานะผู้ให้บริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสมและ
เกิดประโยชน์แก่ผู้รับบริการสุขภาพมากที่สุด ฉะนั้น ปัญหาดังกล่าวจึงควรได้รับการศึกษาวิจัย
เพื่อให้การกำหนดบทบาทของบรรณารักษ์โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทาง
สุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์
ในการกำหนดบทบาทหน้าที่และลักษณะงานประจำตำแหน่งของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาล
ทั่วไปได้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะ
ของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการ
ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนา
ระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการ
ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนา
ระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง
ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้
ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะ
ของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์
2. ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ

บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์

3. เป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการปรับปรุงการดำเนินงานของห้องสมุดที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

4. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงพยาบาลทั่วไปในการให้การสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดและการทำหน้าที่ของบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป 62 แห่ง จำนวน 124 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างชั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970) จำนวน 94 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ แบ่งเป็น

2.1.1 ทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

2.1.2 ทัศนะของบรรณารักษ์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริง

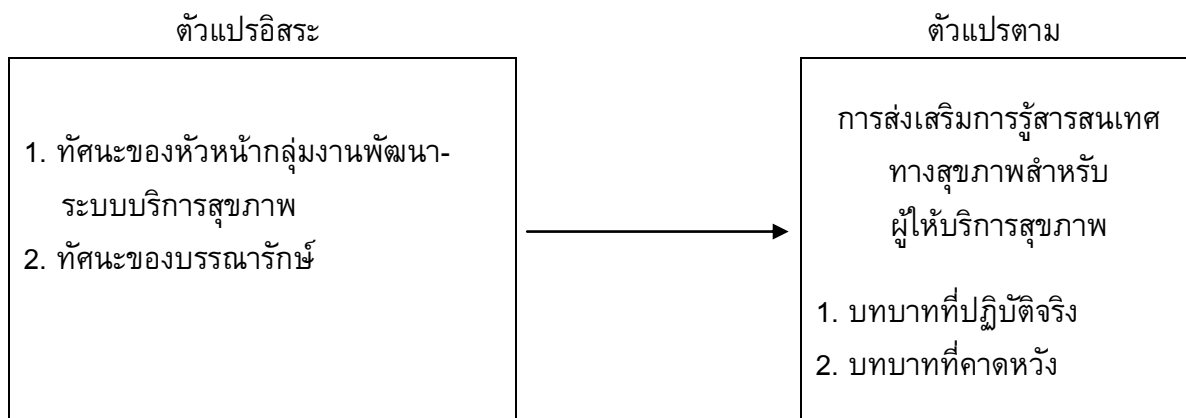
2.2.2 บทบาทที่คาดหวัง

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพเท่านั้น โดยยังไม่ครอบคลุมทัศนะของบุคลากรที่เป็นผู้ให้บริการสุขภาพที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ในโรงพยาบาล

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยไว้ดังนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **บทบาทที่ปฏิบัติจริง** หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ
2. **บทบาทที่คาดหวัง** หมายถึง ความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ
3. **บรรณารักษ์** หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้างานห้องสมุดในโรงพยาบาลทั่วไป
4. **การส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ** หมายถึง การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปที่มุ่งช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการสุขภาพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการตระหนักรู้ถึงความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ ระบุแหล่งสารสนเทศและใช้แหล่งสารสนเทศในการค้นคืนสารสนเทศที่ตรงความต้องการ การประเมินคุณภาพของสารสนเทศและการนำสารสนเทศไปใช้ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ เข้าใจและใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจในเรื่องสุขภาพที่ดีได้
5. **ผู้ให้บริการสุขภาพ** หมายถึง บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาและดูแลผู้ป่วยที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลทั่วไป ได้แก่ อาจารย์แพทย์ แพทย์ พยาบาล นักศึกษาแพทย์ และบุคลากรอื่นๆ ในโรงพยาบาล
6. **หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ** หมายถึง แพทย์ประจำโรงพยาบาลทั่วไปที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่ดูแลงานพัฒนาระบบบริการและงานวิชาการของโรงพยาบาล โดยเป็นหัวหน้ากลุ่มงานที่เป็นผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่ดูแลการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ซึ่งงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบบริการและงานวิชาการให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานโดยบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบในการประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษา ฝึกอบรม นิเทศและปรึกษา พัฒนาบุคลากร ฟื้นฟูความรู้ และสนับสนุนงานด้านวิชาการ ได้แก่ งานพัฒนาบุคลากร งานเวชนิทัศน์และโสตทัศนศึกษา และงานห้องสมุด

สมมติฐานการวิจัย

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ แตกต่างกัน
2. บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ แตกต่างกัน
3. บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ
4. บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามทัศนะของบรรณารักษ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ขอเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
2. บทบาทของบรรณารักษ์โรงพยาบาล
3. นโยบายของกระทรวงสาธารณสุข
4. การส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ
5. หน่วยงานที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท

ราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton) นักมานุษยวิทยาเป็นคนแรกที่ให้แนวความคิดในเรื่อง สถานภาพหรือฐานะ (Status) และบทบาท (Role) โดยลินตันเห็นว่าสถานภาพเป็นนามธรรม ซึ่งหมายถึงฐานะหรือตำแหน่ง ฐานะหรือตำแหน่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้นๆ ว่า ตำแหน่งนั้นๆ จะมีภารกิจและหน้าที่อย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่ควบคู่มา กับตำแหน่งก็คือบทบาทของตำแหน่ง เพราะว่าทุกๆ ตำแหน่งจะต้องมีบทบาทกำกับ บทบาทจะเป็น สิ่งที่ควบคู่กับตำแหน่ง เปรียบเสมือนเหรียญ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญคือตำแหน่ง อีกด้านหนึ่งของ เหรียญก็คือบทบาทนั่นเอง (สงวน สุทธิเลิศอรุณ; จำรัส ตังสุวรรณ; และจิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์. 2522: 34-35)

ทีโอ (Thio. 1996: 77) อธิบายว่าบทบาทคือชุดของความคาดหวังที่บุคคลควรแสดงให้ สอดคล้องกับสถานภาพของตน สถานภาพและบทบาทจึงเหมือนเหรียญที่มีสองด้าน สถานภาพ เป็นสิ่งที่คงที่ (Static) ขณะที่บทบาทเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง (Dynamic) ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และ ตัวบุคคลเป็นหลัก

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516: 29-30) อธิบายว่า บทบาทมี 2 นัย คือ นัยแรก พิจารณาใน ด้านโครงสร้างสังคม (Social structure) บทบาทหมายถึงตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่ง แสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกนัยหนึ่ง พิจารณาใน ด้านการแสดงบทบาทหรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social interaction) บทบาทหมายถึงผล เนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะ สังสรรค์นั้น (Socially interacted) ตามนัยแรก บทบาทเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลในสังคมซึ่ง ถูกทำให้แตกต่างกันโดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขามีสถาน บทบาทแสดงให้เห็นถึง การวิภาคกิจกรรมต่างๆ และลักษณะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคมของสมาชิกสังคม ตามนัยหลัง บทบาทเป็นวิธีแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กันนั้นว่าจะปฏิบัติต่อกันอย่างไร หรือคาดว่า

ผู้อื่นจะปฏิบัติต่อตนอย่างไร เมื่อพิจารณารวมกันทั้งสองนัยแล้ว บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์ ซึ่งพฤติกรรมของเขากลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม และซึ่งคุณสมบัติและการกระทำอันแตกต่างกันของเขาที่มีต่อสังคมกลายเป็นปทัสถานของสังคม ดังนั้นสังคมจึงต้องมีการวางรูปแบบของบทบาทที่ควรจะเป็นเอาไว้ เมื่อสถานภาพ (Status) เป็นที่รวมแห่งสิทธิและหน้าที่แล้ว บทบาทก็เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหว (Dynamic) ของสถานภาพ คือการใช้สิทธิและหน้าที่ให้บังเกิดผล นั่นคือ สถานภาพแสดงให้เห็นทราบว่าบุคคลนั้นเป็นใคร เช่นเป็นเด็ก หรือเป็นนายแพทย์ บทบาทที่จะแสดงให้เห็นทราบว่าบุคคลนั้นถูกคาดหวังให้ทำอะไรบ้าง เช่นเมื่อเป็นเด็กก็อ่อนแอเกินไปที่จะทำงานได้ หรือเมื่อเป็นนายแพทย์ก็ควรจะสนใจในเรื่องคนไข้ สถานภาพและบทบาทจึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก เสมือนหนึ่งเป็นคนละด้านของเหรียญ

จุการ์ตัน เอื้ออำนวย (2549: 41) อธิบายว่า บทบาทคือสิ่งซึ่งบรรยายให้เห็นส่วนที่แตกต่างกันซึ่งผู้คนแสดงออกในการปฏิสัมพันธ์กัน เช่น บทบาทการเป็นนิสิต เป็นเพื่อน หรือลูกค้า ฯลฯ เราอาจแยกบทบาททางสังคมออกได้อย่างเป็นระบบโดยใช้โครงสร้างทางสังคม และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นตัวชี้บทบาท

คีร์ริตัน แอดสกูล (2555: 66) อธิบายว่า บทบาทหมายถึงการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรืออาจกล่าวได้ว่าบทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อจะได้มีการกระทำระหว่างกันได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น บทบาทของแม่ สังคมก็จะคาดหวังไว้ว่าจะต้องเลี้ยงดูลูก เอาใจใส่ลูก ส่งเสียให้เล่าเรียน ให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูก เป็นต้น

ลักษณะของบทบาท

สงวน สุทธิเลิศอรุณ จำรัส ดั่งสุวรรณ และจิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522: 39) อธิบายว่าบุคคลย่อมแสดงบทบาทตามนัยสิทธิและหน้าที่ ตามสถานภาพ การแสดงบทบาทแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ (1) บทบาทตามความคาดหวัง (Expected role) เป็นบทบาทที่ต้องแสดงตามความคาดหวังของผู้อื่น เช่น บทบาทของนักเรียนตามความคาดหวังของครู (2) บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (Perceived role) เช่น เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพรับรู้เองว่าตนควรจะมีบทบาทอย่างไร ครูจะคาดหวังว่าตัวครูเองควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร และ (3) บทบาทที่แสดงจริง (Actual role) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง

ขณะที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550: 175-176) อธิบายว่าบทบาทมี 3 ประเภท คือ (1) บทบาทตามใบสั่ง (Prescribed roles) บทบาทประเภทนี้เพ่งเล็งที่การปฏิบัติตามความคาดหวังของแต่ละสถานภาพ ตัวตนและทักษะในการแสดงบทบาทมีหน้าที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับความคาดหวังของสถานภาพนั้นๆ การวิเคราะห์บทบาทประเภทนี้เน้นตรงระดับการยอมรับปฏิบัติตามความคาดหวังของตำแหน่งที่บุคคลเข้าครอบครอง (2) บทบาทตามใจ (Subjective roles) บทบาทประเภทที่สองเพ่งไปยังจุดที่ว่าความคาดหวังต่างๆ จะต้องผ่านอึดใจ หรือตัวตนเสียก่อน

แล้วจึงมีการปฏิบัติ ขณะที่ผ่านตัวตนเองตัวตนก็จะกลั่นกรองพิจารณาเลือกสรร ลดทอน พลิกแพลงความคาดหวังนั้นๆ ให้เหมาะกับตน จุดสนใจของการวิเคราะห์จึงอยู่ที่แบบหรือสไตล์ของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร และ (3) บทบาทจริง (Enacted roles) คือพฤติกรรมจริงของปัจเจกชน หลังจากผ่านขั้นตอน 2 ขั้นตอนข้างต้นมาแล้ว หากจะดูพฤติกรรมเปิดเผย ก็จะดูความซับซ้อนหรือโครงข่ายเชื่อมโยงของพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็น ถ้าพุ่งไปที่บทบาทเปิดเผย จุดการวิเคราะห์ก็จะพุ่งในตัวความคาดหวัง หรือการตีความคาดหวังตามสถานภาพนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516: 30-31) สรุปสาระสำคัญของบทบาทไว้ 4 ประการ คือ (1) บทบาทมีประจำอยู่ในทุกสถานภาพของสังคม (2) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดบทบาท (3) การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้ต้องมีสังคมกรรม (Socialization) และ (4) บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้น ไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามปทัสถานของสังคม เพราะบทบาทที่บุคคลแสดงจริงๆ นั้น เป็นผลของปฏิกริยาแห่งบุคลิกของบุคคลที่ครองสถานภาพร่วมกับบุคลิกภาพของบุคคลอื่นที่มาร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นต่างๆ ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการแสดงบทบาท

จากความหมายและลักษณะของบทบาทดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติภารกิจและหน้าที่ตามสถานภาพของบุคคล ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ถูกคาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเป็นไปด้วยความถูกต้อง โดยบทบาทของบุคคลที่แสดงออกมามีหลายลักษณะ ได้แก่ (1) บทบาทที่คาดหวัง เป็นบทบาทที่แสดงตามความคาดหวังของบุคคลอื่น หรือความคาดหวังที่มีต่อบทบาทที่บุคคลปฏิบัติ (2) บทบาทที่รับรู้ เป็นบทบาทที่บุคคลรู้ว่าตนควรจะมีบทบาทอย่างไร หรือบุคคลอื่นรับรู้ถึงการแสดงบทบาทของบุคคลหนึ่งๆ และ (3) บทบาทที่แสดงจริง เป็นบทบาทที่บุคคลแสดงพฤติกรรมจริงออกมา ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทดังกล่าวจะใช้เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

บทบาทของบรรณารักษ์โรงพยาบาล

สำหรับบทบาทของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือหน่วยงานในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพนั้น มีบทบาทที่สำคัญหลายประการซึ่งปรากฏในมาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงพยาบาล และกรอบสมรรถนะทางวิชาชีพของบรรณารักษ์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ดังนี้

บทบาทของบรรณารักษ์ที่ปรากฏในมาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงพยาบาล

คณะกรรมการมาตรฐานแผนกห้องสมุดโรงพยาบาล (Hospital Libraries Section Standards Committee) ได้จัดทำมาตรฐานห้องสมุดโรงพยาบาลขึ้น ใช้ชื่อว่า มาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงพยาบาล ค.ศ.2007 (Standards for Hospital Libraries 2007) ซึ่งใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงพยาบาล บรรณารักษ์และหน่วยงานที่ให้การรับรอง เพื่อให้มั่นใจได้ว่าโรงพยาบาลมีทรัพยากรสารสนเทศและบริการต่างๆ ตรงกับความต้องการสารสนเทศบนฐานความรู้ (Knowledge-based information หรือ KBI) โดยมาตรฐานฉบับนี้ประกอบด้วยรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง จำนวน 11 ข้อ ดังนี้ (Hospital Libraries Section Standards Committee. 2008)

1. ห้องสมุดเป็นหน่วยงานบริการที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบและบริการตามความต้องการสารสนเทศบนฐานความรู้ขององค์กร มีงบประมาณในการดำเนินงานของห้องสมุด มีผู้อำนวยการเป็นหัวหน้าแผนก และมีการรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงขององค์กร

2. ระบบและบริการสารสนเทศบนฐานความรู้ได้รับการแนะนำโดยบรรณารักษ์ ซึ่งบรรณารักษ์โรงพยาบาลต้องมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง การออกแบบและการจัดการบริการสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของบุคคลหรือกลุ่ม โดยมีบทบาทหลายประการ ได้แก่ การประสานหน้าที่ของห้องสมุดกับพันธกิจหลักของสถาบัน การวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานของห้องสมุด การงบประมาณ การจัดเตรียมสารสนเทศบนฐานความรู้ การแนะนำงานวิชาชีพที่เหมาะสมและสนับสนุนการจัดสรรอัตรากำลังของห้องสมุด การแนะนำการจัดพื้นที่ที่เหมาะสมของห้องสมุด การพัฒนาและใช้นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศบนฐานความรู้ การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศบนฐานความรู้ การจ้างและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องสมุด การจัดฝึกอบรมและโอกาสทางการศึกษาของบุคลากรห้องสมุด การเลือกและประเมินทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ การประเมินเทคโนโลยีสารสนเทศและการประเมินการประยุกต์ใช้ในการจัดการห้องสมุดและบริการต่างๆ การใกล้เคียงข้อตกลงทางสัญญากับผู้จัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์และฐานข้อมูล การตอบสนองได้ทันเวลากับคำร้องขอสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยหรือความปลอดภัยของผู้ป่วย การสืบค้นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตและทรัพยากรสารสนเทศบนฐานความรู้ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการสืบค้นและการประเมินทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้ การจัดเตรียมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มหรือบุคคลในสถาบัน และกิจกรรมอื่นๆ ที่เหมาะสม

3. การกำหนดและการจัดอัตรากำลังเพื่อการปฏิบัติงานในห้องสมุด

4. บรรณารักษ์ในฐานะนักวิชาชีพสารสนเทศบนฐานความรู้ในองค์กรเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นของทีมการจัดการสารสนเทศ

5. หลักฐานที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศบนฐานความรู้และการดูแลผู้ป่วย การศึกษาผู้ป่วย การปรับปรุงผลการปฏิบัติงานและความปลอดภัยของผู้ป่วย หน้าที่ในการจัดการศึกษาของโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ โดยห้องสมุดดำเนินการในแต่ละหน้าที่ดังนี้ (1) การดูแลผู้ป่วย โดยจัดเตรียมสารสนเทศบนพื้นฐานการตัดสินใจดูแลผู้ป่วย การบูรณาการทรัพยากรสารสนเทศบนฐานความรู้ในระบบการดูแล การจัดเตรียมบริการห้องสมุดทางคลินิกหรือการดูแลและรักษาในการรายงานตอนเช้าและการจัดเตรียมวรรณกรรมเฉพาะกรณีสนับสนุนการตรวจรักษาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (2) การปรับปรุงผลการทำงานและความปลอดภัยของผู้ป่วย บรรณารักษ์ปรับปรุงผลการทำงานและทีมความปลอดภัยผู้ป่วย การจัดเตรียมสารสนเทศที่เน้นการปรับปรุงผลการทำงานและการตัดสินใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ป่วย การจัดทำเอกสารเพื่อใช้ค้นหาสารสนเทศสำหรับบุคคลที่ต้องการสารสนเทศที่ทันสมัยและตรงความต้องการตามตัวชี้วัดคุณภาพของโรงพยาบาล การวินิจฉัยโรคที่ติดอันดับ โครงการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ความปลอดภัยของผู้ป่วย และขอบเขตปัญหาที่ระบุไว้ (3) การศึกษาผู้ป่วย บรรณารักษ์ในทีมการศึกษาผู้ป่วย การให้คำปรึกษากับทีมที่เกี่ยวข้องกับการเลือก การ

สร้างและการกรองคุณภาพของแหล่งสำหรับวัสดุการศึกษาผู้ป่วย การจัดเตรียมวัสดุการศึกษาผู้ป่วย การจัดเตรียม อำนวยความสะดวกและเข้าถึงวัสดุการศึกษาผู้ป่วยสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ การจัดเตรียมและการตลาดของบริการห้องสมุดโดยตรงแก่ผู้ป่วยและครอบครัวผู้ป่วย และการสอนทักษะการสืบค้นสำหรับทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับการศึกษาผู้ป่วย และ (4) การศึกษาของโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ บรรณารักษ์ในทีมทำหน้าที่การศึกษาโดยตรง การจัดเตรียมวัสดุที่สนับสนุนการวางแผนและการจัดเตรียมกิจกรรมการศึกษา การศึกษาของโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ในการจัดการสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การระบุสิ่งพิมพ์และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการเรียนรู้ของบุคคลในหัวข้อต่าง ๆ ที่นำเสนอในคาบเรียน การดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาแพทย์ต่อเนืองและห้องสมุดที่ดำเนินงานร่วมกัน การทำหน้าที่ของบรรณารักษ์ในคณะกรรมการการศึกษาแพทย์ต่อเนืองหรือการศึกษาแพทย์ระดับบัณฑิตศึกษา การจัดเตรียมวรรณกรรมเฉพาะกรณีที่สนับสนุนการตรวจและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และการจัดเตรียมการเข้าถึงทางเลือกที่มีคุณภาพสู่การศึกษาแพทย์ต่อเนือง เช่น ทรัพยากรการศึกษาแพทย์ต่อเนืองบนเว็บ การประชุมทางไกลและเทคโนโลยีอื่นๆ เป็นต้น

6. บรรณารักษ์จัดเตรียมหลักฐานการประเมินที่ต่อเนื่องของความต้องการสารสนเทศบนฐานความรู้ขององค์กร และการพัฒนาและประยุกต์ใช้แผนหนึ่ง ๆ ในการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศ บริการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้ใช้ โดยบรรณารักษ์ใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเทคนิคต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการประเมินความต้องการสารสนเทศบนฐานความรู้ของโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ การประเมินความต้องการควรระบุระยะเวลาของบริการสารสนเทศและการนำส่งเอกสาร ทรัพยากรสารสนเทศและบริการสามารถเข้าถึงได้ตามความต้องการที่ระบุไว้ เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสำรวจ การวิเคราะห์รูปแบบการใช้ งบประมาณและการวางแผนกลยุทธ์ การสำรวจคอลเล็กชัน และการสนทนาตัวต่อตัวกับหัวหน้าดูแลสุขภาพที่เกี่ยวกับความต้องการสารสนเทศทางคลินิกและองค์กร เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แนวปฏิบัติ มาตรฐาน บัญชีรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศที่แนะนำ และทรัพยากรเทียบเคียงที่เหมาะสมต่อขนาดและขอบเขตขององค์กร และคู่มือทรัพยากรที่ควรรู้สำหรับผู้เชี่ยวชาญวิทยาศาสตร์สุขภาพ สำหรับทรัพยากร เทคโนโลยีและบริการที่ต้องจัดเตรียม ได้แก่ การเข้าถึงอย่างสะดวกในการสืบค้นแบบขั้นสูง คอลเล็กชันที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือของสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อประสมสำหรับการจัดเตรียมสารสนเทศบนฐานความรู้ที่ทันเวลา การเข้าถึงสารสนเทศบนฐานความรู้ในเวลาที่เหมาะสมกับอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถเข้าถึงได้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมทำให้เป็นไปได้ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รายการหรือฐานข้อมูลและอนุกรมวิธาน (Taxonomy) ที่ระบุตำแหน่งของวัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อตกลงในการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกันและการเป็นสมาชิกในภาคีห้องสมุดและสารสนเทศ

7. ห้องสมุดส่งเสริมบริการสารสนเทศบนฐานความรู้และทรัพยากรต่าง ๆ แก่กลุ่มผู้ใช้ โดยส่งเสริมการตระหนักรู้ของผู้ใช้และการใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้ ห้องสมุดให้บริการไม่เฉพาะบุคลากรทางคลินิก แต่มีกลุ่มอื่นๆ ในโรงพยาบาลด้วย ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรในฝ่ายจัดการ บุคลากรวิจัย บุคลากรที่ทำงานนอกพื้นที่ นักศึกษากลุ่ม

วิทยาศาสตร์สุขภาพ ผู้ป่วยและครอบครัวของผู้ป่วย และกลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้การสนับสนุนบริการอาจอยู่ในรูปของข่าวประกาศแก่โรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับบริการใหม่ๆ ทรัพยากรสารสนเทศหรือข้อเสนอต่างๆ การรวมบริการห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศในการปฐมนิเทศของแพทย์ฝึกหัดและผู้พักอาศัย และสมาชิกบุคลากรใหม่ทางการแพทย์และโรงพยาบาล กิจกรรมต่างๆ ในสัปดาห์ห้องสมุดหรือกิจกรรมประจำเดือนของห้องสมุดแพทย์ บรรณานุกรมในหัวข้อเฉพาะ การมีส่วนร่วมในงานจัดแสดงทรัพยากรสารสนเทศ การส่งเสริมบริการข่าวสารทันสมัยหรือการจัดเตรียมบริการเชิงรุก แผนการสื่อสารกับผู้ใช้ที่ไม่ใช่ผู้ใช้ห้องสมุด และการมีส่วนร่วมในการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่

8. การดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศบนฐานความรู้เป็นไปตามกฎหมายแห่งสหพันธรัฐ รัฐและท้องถิ่น และกฎข้อบังคับต่างๆ

9. ทรัพยากรสารสนเทศบนฐานความรู้สามารถเข้าถึงได้โดยบุคลากรทางคลินิกตลอด 24 ชั่วโมงและตลอด 7 วันใน 1 สัปดาห์

10. อาคารห้องสมุดมีขนาดใหญ่พอที่จะอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศ ขนาดที่เหมาะสมและการคัดเลือกคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และ/หรือ ฮาร์ดแวร์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดที่นั่งในจำนวนที่เหมาะสมของผู้ใช้ มีสำนักงานที่จัดเตรียมสำหรับบุคลากรห้องสมุด

11. เทคโนโลยีสารสนเทศใช้เพื่อการสนับสนุนพันธกิจของห้องสมุดในการจัดเตรียม ทรัพยากรสารสนเทศบนฐานความรู้และบริการ

กรอบสมรรถนะทางวิชาชีพของบรรณารักษ์วิทยาศาสตร์สุขภาพ

สมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน (Medical Library Association หรือ MLA) ได้จัดทำกรอบสมรรถนะทางวิชาชีพของบรรณารักษ์วิทยาศาสตร์สุขภาพ (Professional Competencies for Health Sciences Libraries) ประกอบด้วยสมรรถนะ 7 ด้าน ดังนี้ (Medical Library Association. 2008: Online)

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สุขภาพและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและนโยบาย ประเด็น และแนวโน้มที่ส่งผลต่อบริบทดังกล่าว ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการสมัยใหม่และการดำเนินธุรกิจ (2) นโยบายหลักขององค์กร เช่น ศูนย์การแพทย์ โรงพยาบาล ภาครัฐ บริษัท เป็นต้น และแหล่งที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพ (3) วิชาชีพวิทยาศาสตร์สุขภาพ และ (4) ประเด็นและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ การวิจัย การศึกษาทางการแพทย์ วัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจและกฎหมาย

2. มีความรู้และความเข้าใจในการใช้ภาวะผู้นำ การเงิน การติดต่อสื่อสาร และทฤษฎีและเทคนิคการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) ความเข้าใจพันธกิจของสถาบันและกระบวนการวางแผนและบทบาทของห้องสมุดในสถาบัน (2) ความก้าวหน้าและความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน บริการสุขภาพสาธารณะ องค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำให้พบความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ (3) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การคัดเลือก การดูแล การพัฒนาบุคลากรและการกำกับตรวจสอบ (4) การวางแผนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการ

จัดสรรพื้นที่ (5) การงบประมาณ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและการสนับสนุนเงินทุน (6) การประชาสัมพันธ์ การตลาดและการโฆษณา และ (7) กิจกรรมห้องสมุดและการให้บริการต่างๆ

3. มีความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมบริการ

สารสนเทศตามความต้องการของผู้ใช้ ประกอบด้วย (1) ความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพ นักวิจัย ผู้บริหาร นักการศึกษา นักศึกษา ผู้ป่วย ผู้บริโภค และบุคคลทั่วไป (2) นโยบายสารสนเทศของสถาบัน (3) วิธีการจัดส่งและเข้าถึงสารสนเทศ รวมถึงการพิจารณาความต้องการสารสนเทศเฉพาะของประชากรที่หลากหลาย และ (4) การบริหารจัดการบริการสารสนเทศต่างๆ

4. มีความสามารถในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศทางสุขภาพในรูปแบบต่างๆ

ประกอบด้วย (1) การคัดเลือก การจัดหา และการควบคุมทรัพยากรสารสนเทศ รวมถึงการทำสัญญาจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ (2) การพิมพ์งานวิชาการ ลิขสิทธิ์ การทำสัญญาซื้อ ความเป็นส่วนตัว และประเด็นทรัพย์สินทางปัญญา (3) การอนุรักษ์ การสงวนรักษาและการจัดเก็บแบบถาวรสำหรับวัสดุในทุกรูปแบบ (4) การทำรายการ การจัดหมวดหมู่ การทำสาระสังเขป การสร้างศัพท์สัมพันธ์และตัวแทนความรู้ (5) มาตรฐานและข้อตกลงแห่งชาติและสากล และ (6) แนวโน้มของการจัดรูปแบบ การผลิต การบรรจุภัณฑ์และการเผยแพร่สารสนเทศ

5. มีความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีและระบบต่างๆ เพื่อการจัดการสารสนเทศในทุก

รูปแบบ ประกอบด้วย (1) หลักการพื้นฐานของระบบอัตโนมัติ มาตรฐานข้อมูล และเทคนิคการวิเคราะห์ระบบ รวมถึงการออกแบบและการประเมิน (2) การจัดหา การใช้และการประเมินเทคโนโลยีสารสนเทศ (3) การบูรณาการระบบและเทคโนโลยี (4) วิธีการแก้ปัญหาทางเทคนิคสำหรับการเข้าถึงแบบถาวรของสารเทศอิเล็กทรอนิกส์ (5) การประยุกต์ใช้สารสนเทศทางชีวแพทยศาสตร์และสุขภาพที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงระบบและแบบบันทึกการดูแลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ และ (6) การติดต่อสื่อสารและโครงสร้างสารสนเทศ รวมถึงอินเทอร์เน็ตและเว็บ

6. มีความเข้าใจการออกแบบหลักสูตรและการสอน และมีความสามารถในการสอน

โดยใช้วิธีการต่างๆ ในการเข้าถึง การจัดระบบและการใช้สารสนเทศ ประกอบด้วย (1) ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่และจิตวิทยาการเรียนรู้ (2) การประเมินความต้องการ การวิเคราะห์และการประเมินทางการศึกษา (3) วิธีการ เทคโนโลยีและการออกแบบระบบการจัดการเรียนการสอน และ (4) การบริหารจัดการบริการเพื่อการศึกษา

7. มีความเข้าใจวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์และมีความสามารถในการพิจารณาและคัด

กรองวรรณกรรมวิจัยจากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การใช้วิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพ และเทคนิคต่างๆ รวมถึงการตีความ (2) การค้นหา การจัดระบบและการประเมินวรรณกรรมวิจัยอย่างมีวิจารณญาณ (3) การใช้หลักการของการปฏิบัติเชิงประจักษ์ในการสนับสนุนการตัดสินใจ และ (4) การดำเนินการวิจัย การรายงานและการเผยแพร่ผลการวิจัยไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคลหรือในที่วิจัยสหสาขาวิชา

จากมาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงพยาบาลและกรอบสมรรถนะทางวิชาชีพของ

บรรณารักษ์วิทยาศาสตร์สุขภาพในประเทศสหรัฐอเมริกาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีการกำหนด

ภารกิจและหน้าที่ของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงพยาบาลไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยบรรณารักษ์มีบทบาทในการบริหารจัดการห้องสมุด บทบาทในการส่งเสริมการใช้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ใช้บริการ บทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศทางสุขภาพ บทบาทในการจัดเตรียมบริการสารสนเทศตามความต้องการของผู้ใช้ บทบาทในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศทางสุขภาพ และ บทบาทในการประเมินทรัพยากรสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพ ซึ่งต่างจากการดำเนินงานของห้องสมุดโรงพยาบาลในประเทศไทยที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานหรือกรอบสมรรถนะ เฉพาะสำหรับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงพยาบาล

นโยบายของกระทรวงสาธารณสุข

สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพนั้น มีปรากฏในนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2555: ออนไลน์)

นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย นโยบายเร่งด่วนและนโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน ดังนี้

1. นโยบายเร่งด่วน ประกอบด้วย

1.1 กำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” โดยยึดหลักนิติธรรมในการปราบปรามลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ประพฤตินิยมขอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างจริงจังในการป้องกันปัญหาด้วยการแสวงหาความร่วมมือเชิงรุกกับต่างประเทศในการควบคุมและสกัดกั้นยาเสพติด สารเคมี และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดที่ลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยใต้การบริหารจัดการอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไปไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการรวมพลังทุกภาคส่วนเป็นพลังแผ่นดินในการต่อสู้กับยาเสพติด

1.2 พัฒนาระบบประกันสุขภาพ เพิ่มประสิทธิภาพของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับการบริการอย่างมีคุณภาพ สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม รวมทั้งบูรณาการสิทธิของผู้ป่วยที่พึงได้รับจากระบบประกันสุขภาพต่างๆ บูรณาการแผนงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ตลอดจนส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและคุ้มค่าต่อการให้บริการมาใช้ให้แพร่หลาย รวมทั้งจัดให้มีมาตรการลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพและภาวะทุพโภชนาการที่นำไปสู่การเจ็บป่วยเรื้อรัง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดและโรคมะเร็ง รวมทั้งการเฝ้าระวังโรคอุบัติใหม่ และมาตรการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร

2. นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน ประกอบด้วย

2.1 ลงทุนด้านบริการสุขภาพ โดยการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพทั้งระบบอย่างมีบูรณาการเชื่อมโยงในทุกกระดับ จัดให้มีระบบสารสนเทศทางสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นตามข้อเท็จจริงในปัจจุบัน เพิ่มขีดความสามารถของโรงพยาบาลระดับต่างๆ โดยเฉพาะโรงพยาบาลศูนย์ความเป็นเลิศ

ที่กระจายอยู่ในส่วนภูมิภาค และมีระบบการส่งต่อผู้ป่วยไปสู่โรงพยาบาลต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้โรงพยาบาลในระดับต่างๆ มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาสถานบริการปฐมภูมิในเขตเมืองและชนบทที่สมบูรณ์แบบทั่วประเทศ

2.2 ผลิตบคุลการทางด้านสาธารณสุขให้เพียงพอ โดยกำหนดแผนงานแก้ไขปัญหาคาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ให้สอดคล้องกับจำนวนประชากรในพื้นที่ และสนับสนุนให้มีการเร่งผลิตแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์เพื่อให้กลับไปปฏิบัติงานในภูมิลำเนาเดิมในชนบท พร้อมกับการสร้างขวัญกำลังใจในเรื่องของความก้าวหน้าในอาชีพ และการมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม

2.3 จัดให้มีมาตรการสร้างสุขภาพโดยมีเป้าหมายเพื่อลดอัตราการป่วย ตาย และผลกระทบจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหลอดเลือด และโรคมะเร็งอย่างมีบูรณาการและครบวงจร ตั้งแต่การมีนโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ จัดให้มีการสื่อสารสาธารณะของรัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ให้ความรู้ป้องกันโรคเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเองของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การให้บริการเชิงรุก ตลอดจนคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ

2.4 พัฒนาขีดความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคนให้เป็นนักจัดการสุขภาพชุมชน ขยายความครอบคลุมไปถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาส สนับสนุนอุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน พัฒนาแกนนำสุขภาพครอบครัว และการสาธารณสุขมูลฐานที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพ และจัดการปัญหาสุขภาพของตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

2.5 พัฒนาคูณภาพชีวิตของประชาชนตั้งแต่ในช่วงตั้งครรภ์ วัยเด็ก วัยเจริญพันธุ์ วัยบรรลุนิติภาวะ วัยชรา และผู้พิการ สนับสนุนโครงการส่งเสริมเชาว์ปัญญาของเด็ก และให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ฝึกอบรม ผู้ปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน สนับสนุนโครงการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสุขภาพสตรีเพื่อดูแลสุขภาพของสตรีและเด็กอย่างบูรณาการทั่วประเทศ รวมทั้งเผยแพร่ให้ความรู้และดูแลป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และลดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี สนับสนุนโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยให้ได้เข้าถึงการบริการอย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณภาพ และเป็นธรรม รวมทั้งให้มีระบบการฟื้นฟูสุขภาพในชุมชน จัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพผ่านสื่อแขนงต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2.6 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสร้างเสริมสุขภาพและพลานามัยที่ดี สร้างนิสัยความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่น มั่วสุมกับอบายมุขและยาเสพติด

2.7 ขับเคลื่อนให้ประเทศไทยเป็นเลิศในผลิตภัณฑ์และบริการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลในภูมิภาคเอเชีย โดยประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสร้างความก้าวหน้าในทางวิชาการ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบริการสุขภาพโดยรวมของคนไทย สนับสนุนเอกชนให้จัดบริการศูนย์พักฟื้นผู้ป่วยที่มีมาตรฐาน รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่

เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการใช้บุคลากรทางการแพทย์ร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนให้อำนาจต่อ การดำเนินงาน

นโยบายของกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “กระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรหลักในการ พัฒนาระบบสุขภาพที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเสมอภาค โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และทุกภาคส่วน เพื่อสร้างสังคมที่มีจิตสำนึกด้านสุขภาพให้คนไทยทุกคนมีสุขภาพดี สู้ เป้าหมายสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และมีพันธกิจที่สำคัญ 5 ข้อ คือ (1) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพของประเทศ และระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (2) พัฒนาระบบบริการสุขภาพแบบองค์รวมที่มีประสิทธิภาพ เสมอภาค ทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน โดยเน้นชุดสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐาน บริการเฉพาะทางและระบบ บริการการแพทย์ฉุกเฉิน การสร้างระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค และภัยทางสุขภาพ (3) ส่งเสริมทุกภาคส่วนของสังคมในการมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึกทางสุขภาพ สร้างเสริมสุขภาพ พัฒนา ศักยภาพด้านพฤติกรรมสุขภาพ (4) พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการด้านสุขภาพ ให้มี คุณภาพมาตรฐาน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ (5) กำหนดนโยบายทิศทางการวิจัย และ การบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ กำหนดนโยบายในการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุขไว้ดังนี้

1. พัฒนางานสาธารณสุขตามแนวพระราชดำริและโครงการเฉลิมพระเกียรติเพื่อ เทิดพระเกียรติพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์
2. เพิ่มคุณภาพระบบหลักประกันสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ทัวถึง เป็นธรรม สร้างระบบบริหารจัดการที่มีเอกภาพ
3. เร่งรัดมาตรการสร้างสุขภาพโดยมีเป้าหมายเพื่อลดอัตราป่วย ตายและผลกระทบ จากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดัน หัวใจ หลอดเลือดสมอง และมะเร็ง เป็นต้น
4. เร่งรัดดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ ตลอดจนอาหารปลอดภัย
5. เตรียมความพร้อม พัฒนาระบบเฝ้าระวัง เตือนภัย การจัดการที่มีประสิทธิผล ทันการณ์เมื่อเกิดภัยพิบัติ โรคระบาด และภัยสุขภาพ
6. จัดให้มีการดูแลกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ กลุ่มเด็ก กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ พิการ รวมถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะอื่น เช่น แรงงานข้ามชาติ เป็นต้น
7. สร้างแรงจูงใจและพัฒนาขีดความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคนโดย สนับสนุนอุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็นในการปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย
8. สร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรสาธารณสุขทุกระดับโดยปรับระบบค่าตอบแทนให้ เหมาะสมและความก้าวหน้าในวิชาชีพที่เป็นธรรม สร้างกลไกพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ ให้บริการและผู้รับบริการ
9. เพิ่มการลงทุนในระบบบริการทุกระดับ ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ การแพทย์ที่จำเป็น มุ่งเน้นการพัฒนาหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท
10. ส่งเสริมการใช้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในระบบบริการ สาธารณสุขทุกระดับ

11. ส่งเสริมการจัดบริการสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub and Wellness) และระบบโลจิสติกส์โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบริการสุขภาพโดยรวมของคนไทย
12. สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดบริการสุขภาพ
13. พัฒนาระบบข้อมูลสุขภาพให้มีคุณภาพและบริการข้อมูลสุขภาพสำหรับประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ
14. พัฒนา ผลักดันและการบังคับใช้กฎหมายให้เอื้อประโยชน์ต่อการสนับสนุนการดำเนินงานด้านสาธารณสุข
15. จัดตั้งศูนย์บำบัด พิษฝู ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ควบคุม ป้องกันการใช้สารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของสารเสพติดชนิดใหม่
16. จัดให้มีการสื่อสารสาธารณะด้านสุขภาพเพื่อให้ความรู้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

การส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ

การรู้สารสนเทศทางสุขภาพ

คณะทำงานด้านการรู้สารสนเทศทางสุขภาพในสังกัดของสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน (The Medical Library Association Task Force on Health Information Literacy) ตระหนักว่าประชาชนจำนวนมากขาดความสามารถในการเข้าใจและใช้สารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพที่ดี คณะทำงานได้ร่วมกันทำงานกับฝ่ายต่างๆ ในการเพิ่มการรู้สุขภาพ (Health literacy) โดยส่งเสริมการรู้สุขภาพให้แก่นักวิชาชีพสุขภาพ นักการศึกษาและบรรณารักษ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ (Medical Library Association, 2003) ซึ่งการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญที่ช่วยผู้ป่วยและผู้ที่มิหน้าทีดูแลผู้ป่วยในการตัดสินใจดูแลรักษาหรือดูแลสุขภาพ บรรณารักษ์ทางการแพทย์ (Medical librarians) จะเกี่ยวข้องในทุกๆระดับของการพัฒนาโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การรู้สารสนเทศทางสุขภาพเป็นที่รู้จักในวงกว้างในฐานะส่วนสำคัญของการดูแลสุขภาพ และบรรณารักษ์ทางการแพทย์รู้จักในฐานะเครื่องมือช่วยเหลือผู้ป่วยในการเรียนรู้เพื่อการรับรู้และเข้าใจสารสนเทศทางสุขภาพที่ผู้ป่วยต้องการ ซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจในคุณภาพของการดูแลสุขภาพ โดยการเป็นผู้รู้สารสนเทศทางสุขภาพจะช่วยให้การตัดสินใจบนพื้นฐานของสารสนเทศที่ถูกต้อง และสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกันก็เป็นที่รู้จักในฐานะหน่วยงานที่สนับสนุนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ (Medical Library Association, 2005)

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ มี 6 คำ ได้แก่ การรู้สุขภาพ (Health literacy) ทักษะการรู้สุขภาพ (Health literacy skills) การรู้สารสนเทศทางสุขภาพ (Health information literacy) ทักษะการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ (Health information literacy skills) สมรรถนะสารสนเทศทางสุขภาพ (Health information competency) และการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้บริโภค (Consumer health information literacy) (เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2554: 66) ซึ่งประเด็นการรู้สุขภาพเป็นหัวข้อสำคัญที่ปรากฏในรายงานของสถาบันทางการแพทย์ (Institute of Medicine) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการรู้สุขภาพ โดยระบุว่าประชาชนวัยผู้ใหญ่ประมาณครึ่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา มีความยุ่งยากอย่างมากในการเข้าถึงสารสนเทศและบริการทางสุขภาพ ซึ่งเกิดจาก

ปัจจัยหลายประการ อาทิ ความยุ่งยากซับซ้อนของระบบการดูแลสุขภาพและอุปสรรคในด้านวัฒนธรรมและภาษา ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้กระทรวงสุขภาพและบริการประชาชนของสหรัฐอเมริกา (US Department of Health and Human Services) ระบุในเอกสาร Healthy People 2010 โดยมุ่งเน้นการเพิ่มทักษะการรู้สุขภาพเป็นส่วนสำคัญลำดับแรกที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชน และในรายงานของทั้ง 2 หน่วยงานยังได้กำหนดนิยามของคำว่า การรู้สุขภาพ ว่า หมายถึง ระดับที่บุคคลมีความสามารถในการระบุความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาและมีความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศและบริการทางสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในเรื่องสุขภาพได้อย่างเหมาะสม (Nielsen-Bohlman; Panzer; & Kindig. 2004; US Department of Health and Human Services. 2000)

ภายหลังจากการกำหนดความหมายของการรู้สุขภาพแล้ว สมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน ได้กำหนดนิยามของคำว่า การรู้สารสนเทศทางสุขภาพ ว่าหมายถึง ชุดของความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ ระบุแหล่งสารสนเทศและใช้แหล่งสารสนเทศในการค้นคืนสารสนเทศที่ตรงความต้องการ การประเมินคุณภาพของสารสนเทศและการนำสารสนเทศไปใช้ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ เข้าใจและใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจในเรื่องสุขภาพที่ดีได้ (Medical Library Association. 2007) อนึ่ง สมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน สรุปว่า การรู้สารสนเทศทางสุขภาพ หมายถึง การรู้วิธีในการค้นหา ประเมินและใช้สารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชนในทุกรูปแบบ รู้ว่าเมื่อใดที่ต้องการสารสนเทศ จะค้นหาสารสนเทศจากที่ไหน จะประเมินสารสนเทศอย่างไรและจะใช้สารสนเทศในชีวิตประจำวันอย่างไร นอกจากนี้ยังได้อธิบายถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศทางสุขภาพที่มีต่อประชาชน 4 ประการ คือ (1) ประชาชนมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง ซึ่งบรรณารักษ์ทางการแพทย์สามารถช่วยชี้แนะและประเมินสารสนเทศทางสุขภาพได้ (2) ประเทศเผชิญกับความท้าทายใหม่ในศตวรรษที่ 21 คือการช่วยประชาชนให้เข้าใจและใช้สารสนเทศทางสุขภาพ (3) สารสนเทศทางสุขภาพในปัจจุบันนี้มีปรากฏอยู่ในทุกที่ การได้รับสารสนเทศที่ถูกต้องจึงเป็นเรื่องยาก และ (4) ประชาชนที่มีสุขภาพดีจะถามคำถามต่างๆ เมื่อไปพบแพทย์ โดยดูเหมือนว่ามีความเข้าใจประเด็นสุขภาพต่างๆ ของตนเอง (Medical Library Association. 2005)

การส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ

การส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ จำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ (1) การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ และ (2) การบริการสารสนเทศทางสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้ (Burnham; & Peterson. 2005; Cullen. 2005; Hsu; Johnson; & Brooks. 2003; Moorzel. 2001; Schardt. 2011)

1. การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ บรรณารักษ์เป็นผู้ที่มีบทบาทในการสอนและส่งเสริมหลักการเกี่ยวกับการค้นคืนและการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพที่สืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริการมีความรู้ความสามารถในการระบุแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ทางสุขภาพ การสืบค้นและการประเมินแหล่งสารสนเทศที่มีคุณค่าโดยใช้เกณฑ์การประเมินด้านความน่าเชื่อถือ แหล่งที่มาของข้อมูล ความทันสมัยและความเหมาะสมหรือระดับของผู้อ่าน และการอภิปรายเกี่ยวกับการทดลองทางการแพทย์ (Cullen. 2005)

ตลอดจนมีบทบาทในการสอนการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลทางสุขภาพ (Hsu; Johnson; & Brooks. 2003) อย่างไรก็ตาม ชาร์ด (Schardt. 2011) อธิบายว่าบรรณารักษ์แพทย์จัดเตรียมการศึกษาต่อเนื่องและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและการรักษาพยาบาลเชิงประจักษ์ โดยทำงานร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์และนักศึกษาในโรงเรียนแพทย์ เพื่อสนับสนุนการรักษาพยาบาลเชิงประจักษ์ที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับหลักฐานที่ใช้ยืนยันข้อเรียกร้องทางการแพทย์ และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ดีในการดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ มัวร์เซล (Moorsel. 2001) ได้กล่าวถึงบทบาทของบรรณารักษ์ในการบูรณาการการสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้บริโภคผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งเกี่ยวข้องกับแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพ การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและวิธีปฏิบัติที่ดีในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ใช้โปรแกรม Mini-Med School (MMS) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต นำเสนอประเด็นทางสุขภาพและการใช้ยารักษาโรคสำหรับผู้สนใจทั่วไป โปรแกรมดังกล่าวประกอบด้วยชุดบรรยายและส่วนการถามตอบ มุ่งเน้นการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ การสำรวจแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่เป็นงานที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer-reviewed) การศึกษาเครื่องมือที่ใช้กรองสารสนเทศที่ค้นได้จากอินเทอร์เน็ต และการส่งเสริมวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการสืบค้นและการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ต

2. การบริการสารสนเทศทางสุขภาพ ห้องสมุดมีบทบาทสำคัญในการให้บริการสารสนเทศทางสุขภาพ โดยมุ่งให้ผู้ป่วยและสมาชิกในครอบครัวของผู้ป่วยได้เข้าถึงสารสนเทศทางสุขภาพ การจัดเตรียมสารสนเทศที่มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การจัดเตรียมชื่อและข้อมูลในการติดต่อผู้เชี่ยวชาญและพยาบาลที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง การจัดเตรียมสารสนเทศเกี่ยวกับการทดลองหรือการรักษาที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาล การจัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลห้องสมุด โรคและการรักษาพยาบาล การจัดทำจุดเชื่อมโยงเว็บไซต์ที่มีคุณภาพ เช่น หัวข้อเรื่องทางการแพทย์ กลไกการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ และจุดเชื่อมโยงสารสนเทศที่ใช้ประเมินสารสนเทศทางสุขภาพ ซึ่งห้องสมุดจะจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย จัดเตรียมบริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการตอบคำถามผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ ด้วบุคคลและอีเมล ตลอดจนการแนะนำแหล่งและรวบรวมรายชื่อแหล่งสารสนเทศเฉพาะทาง (Burnham; & Peterson. 2005) ทั้งนี้ชื่อ จอห์นสัน และบรูคส์ (Hsu; Johnson; & Brooks. 2003) ยังอธิบายว่าบรรณารักษ์จะมีหน้าที่ค้นหาข้อมูลหรือผลการวิจัยเพื่อตอบข้อร้องขอของผู้ใช้และอำนวยความสะดวกในกระบวนการนำส่งสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้บริการอีกด้วย

หน่วยงานที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ

หน่วยงานในต่างประเทศ

สมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน (Medical Library Association) หรือ MLA เป็นองค์กรทางการศึกษาที่ไม่แสวงหากำไร ตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1898 โดยมีสถาบันต่างๆ ที่เป็นสมาชิกมากกว่า 1,100 สถาบันและมีสมาชิกที่เป็นบุคคล 3,600 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสารสนเทศทาง

วิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาในวิชาชีพสารสนเทศทางสุขภาพ สนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศทางสุขภาพ ส่งเสริมการเข้าถึงสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์สุขภาพและปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศทางสุขภาพ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ดีที่สุดได้ สำหรับพันธกิจของ MLA มุ่งเน้นวิทยาศาสตร์และการศึกษา สนับสนุนการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ การศึกษาและการดูแลผู้ป่วย มุ่งเน้นความเป็นเลิศในความสำเร็จทางวิชาชีพและผู้นำของห้องสมุดวิทยาศาสตร์สุขภาพและวิชาชีพสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมคุณภาพในการดูแลสุขภาพ การศึกษาและการวิจัย ซึ่ง MLA พัฒนาวิชาชีพของสมาชิก ผ่านทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาชีพ การประชุม เอกสารสิ่งพิมพ์ หลักสูตรต่างๆ รางวัล ทุนการศึกษา และบริการสนับสนุนที่หลากหลาย ดังนี้ (Medical Library Association. 2012: Online)

1. การประชุมประจำปี ผู้เข้าร่วมการประชุมนำเสนอและอภิปรายบทความทางวิชาการ งานวิจัยและประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์สุขภาพและวิชาชีพต่างๆ กับความสนใจเฉพาะในสาขาวิชา เช่น วิทยาการสารสนเทศ เป็นต้น
2. กลุ่มความสนใจเฉพาะ ตัวแทนของสมาชิก MLA ในสาขาต่างๆ เช่น วิทยาการสารสนเทศทางการแพทย์ การศึกษาผู้บริโภคและผู้ป่วย เป็นต้น ร่วมพบปะพูดคุยกันในการประชุมประจำปีและแบ่งปันสารสนเทศผ่านการสร้างเครือข่ายและจดหมายข่าว
3. กลุ่มตามภูมิภาค การแบ่งสมาชิกตามกลุ่มภูมิภาคเป็น 13 กลุ่มที่สังกัด MLA โดยจัดเตรียมจุดเชื่อมโยงสู่โปรแกรมและบริการต่างๆ ของสมาคม ซึ่งเปิดโอกาสให้ทั้งสมาชิก MLA และผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม
4. มาตรฐานทางวิชาชีพ MLA ผลักดันในการพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพเพื่อการปรับปรุงบริการของห้องสมุดทางการแพทย์ ทรัพยากรสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของห้องสมุดแพทย์ โดยจัดทำ Competencies for Lifelong Learning and Professional Success: The Educational Policy Statement of the Medical Library Association ฉบับล่าสุดคือปี ค.ศ.2007 ซึ่งเป็นกรอบสมรรถนะที่สะท้อนความรู้และทักษะของบรรณารักษ์ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ MLA ยังมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในคู่มือการตรวจรับรองโรงพยาบาล ฉบับล่าสุดที่เป็นแนวปฏิบัติสำหรับบรรณารักษ์โรงพยาบาลคือ Standards for Hospital Librarians ที่พัฒนาโดย Hospital Libraries Section ของสมาคม และสามารถเข้าถึงได้ในวารสาร Journal of the Medical Library Association
5. ประเด็นสารสนเทศและนโยบายสารสนเทศ ให้บริการในลักษณะจุดเชื่อมโยงระหว่างบรรณารักษ์และหน่วยงานกลาง (Federal agencies) เช่น หอสมุดแพทย์แห่งชาติ (National Library of Medicine) สภาและหน่วยงานต่างๆ ซึ่ง MLA มีส่วนช่วยให้บรรณารักษ์ติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนสารสนเทศของห้องสมุดวิทยาศาสตร์สุขภาพทั่วโลก
6. ทรัพยากรสารสนเทศทางอาชีพ MLA ผลิตและเผยแพร่สารสนเทศทางอาชีพในสาขาสารสนเทศศาสตร์ทางสุขภาพเพื่อการค้นหางานและคัดเลือกคนที่มีคุณภาพเข้าทำงาน การ

สำรวจเงินเดือนในวิชาชีพ การสมัครงานผ่าน MLANET และการจัดระบบบริการตำแหน่งงาน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดทำประวัติบุคคลเพื่อการสมัครเข้าทำงาน

7. การรับรองทางวิชาชีพ The Academy of Health Information Professionals จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1989 มีส่วนช่วยในการกำหนดเป้าหมายทางอาชีพของบรรณารักษ์ การประเมินขอบเขตความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ และการพัฒนาเครือข่ายเพื่อนร่วมงาน

8. การศึกษาต่อเนื่อง MLA พัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายสำหรับบรรณารักษ์วิทยาศาสตร์ สุขภาพ บัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ โดยจัดหลักสูตรตลอดทั้งปีและนำเสนอผ่านระบบออนไลน์ในการประชุมประจำปี การประชุมของกลุ่มตามภูมิภาคและการประชุมต่างๆ

9. สิ่งพิมพ์ต่างๆ สมาชิกของสมาคมทุกคนจะได้รับ Journal of the Medical Library Association ข่าวของสมาคมห้องสมุดแพทย์ (MLA News) และจดหมายข่าวผ่านอีเมลที่เรียกว่า MLA-FOCUS email newsletter นอกจากนี้ยังจัดพิมพ์หนังสือหลายเล่มในสาขาวิชาต่างๆ ตามความสนใจในทางวิชาชีพ ข่าวสารงานวิจัยใหม่ๆ และหนังสือชุด

10. เกียรติบัตร การยกย่องและการให้รางวัล บุคคลที่ได้รับยกย่องจาก MLA ในแต่ละปี ซึ่งเป็นผู้ที่ให้บริการในห้องสมุดแพทย์และขยายขอบเขตการให้บริการในวิชาชีพบรรณารักษ์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ การมอบรางวัลเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รู้จักบุคคลสำคัญในวิชาชีพ การพัฒนาเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ ความสำเร็จในการทำวิจัยหรือการผลิตรายการในสาขาวิชา

11. ทุนการศึกษา MLA ให้การสนับสนุนเงินทุนแก่บรรณารักษ์วิทยาศาสตร์สุขภาพในหลายระดับ โดยให้ทุนการศึกษาแก่บุคลากรในวิชาชีพและนักศึกษา โดยเฉพาะทุนเพื่อการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์หรือทุนวิจัยเพื่อการจัดทำโครงการวิจัย

12. การแลกเปลี่ยน MLA นำเสนอเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีฉบับซ้ำและวารสารที่ไม่เย็บเล่ม เพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ระหว่างกัน

หน่วยงานในประเทศไทย

กรมการแพทย์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการให้การเพิ่มพูนความรู้และทักษะการปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแก่แพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ทั้งภาครัฐและเอกชน (กรมการแพทย์. ม.ป.ป.: ออนไลน์) โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายห้องสมุดกรมการแพทย์ซึ่งมีพันธกิจ 4 ประการ คือ (1) เป็นศูนย์กลางและสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการทางการแพทย์และอื่นๆ แก่บุคลากรที่สนใจทั้งภายในและภายนอกองค์กร (2) พัฒนาระบบการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดความประหยัดและคุ้มค่า (3) สนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องได้ใช้สารสนเทศทางการแพทย์ที่ทันสมัยในการค้นคว้าศึกษาวิจัยได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เพื่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ และ (4) เพิ่มพูนความรู้ความสามารถสำหรับบุคลากรในการปฏิบัติงานและบุคลากรทางการแพทย์สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง (เครือข่ายห้องสมุดกรมการแพทย์. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

โรงพยาบาลเลิดสิน กรมการแพทย์ นับเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพให้แก่บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดทางการแพทย์ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านห้องสมุดเฉพาะทางการแพทย์และการพยาบาล

หลักสูตรการเพิ่มมูลค่าบรรณารักษ์แพทย์ (Value added for medical librarian) ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรกในปี 2552 มีกลุ่มเป้าหมายคือบรรณารักษ์และนักสารสนเทศที่เกี่ยวข้องหรือผู้ปฏิบัติงานด้านห้องสมุดเฉพาะทางการแพทย์และการพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ กิจกรรมที่จัดขึ้นในหัวข้อต่างๆ เช่น รุ่นที่ 1 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 16-18 กันยายน 2552 เช่น หัวข้อเกี่ยวกับบรรณารักษ์แพทย์: ความคาดหวังของนักวิจัย ค้นอย่างไรให้ทันใช้: บรรณารักษ์แพทย์ การจัดการบรรณานุกรมโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป EndNote และการทำงานด้านสื่อสารมวลชนกับวิชาชีพบรรณารักษ์ รุ่นที่ 3 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 1-3 สิงหาคม 2554 เช่น หัวข้อเกี่ยวกับบรรณารักษ์ การแพทย์กับการสนับสนุนงานวิจัย บรรณารักษ์แพทย์อิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการใช้ห้องสมุดแพทย์ และรุ่นที่ 5 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 11-13 กันยายน 2556 เช่น หัวข้อเกี่ยวกับฐานข้อมูลสำหรับบรรณารักษ์แพทย์ บรรณารักษ์แพทย์กับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติงาน การรู้สารสนเทศสำหรับบรรณารักษ์แพทย์ กลยุทธ์การสืบค้นฐานข้อมูล PubMed/Google อย่างผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการบริการห้องสมุด และปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาบริการบรรณารักษ์แพทย์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศและในประเทศมีประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศและการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. งานวิจัยในต่างประเทศ

ครัมเลย์ (Crumley, 2006) ศึกษาบทบาทของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ทางเลือก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของนักวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพและบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ทางเลือก กลุ่มตัวอย่างคือนักวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพ 10 คนและบรรณารักษ์ 6 คน จาก 3 หน่วยงาน ได้แก่ Pediatric Integrative Medical Education Project (PIME) Center for Integrative Medicine (CFIM) และ Centre for Health and Policy Studies (CHAPS) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เป็นข้อคำถามปลายเปิด ผลการศึกษาพบว่า บรรณารักษ์มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการแพทย์ทางเลือกในขอบเขตต่างๆ และมีโอกาสทำงานร่วมกับกลุ่มแพทย์ทางเลือก โดยมีบทบาทสำคัญ 4 ประการ คือ (1) การสอนนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลสุขภาพเกี่ยวกับวิธีการสืบค้นและการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพ (2) การสืบค้นหรือการรวบรวมสารสนเทศทางการแพทย์ (3) การรักษาพยาบาลโดยค้นหาสารสนเทศเกี่ยวกับกรณีที่มีปัญหา การเข้าร่วมคลินิกทางการแพทย์ทางเลือก การจัดการเว็บไซต์ของคลินิกแพทย์และการเผยแพร่สารสนเทศสู่สาธารณะ และ (4) การเป็นหุ้นส่วนกับนักวิจัยในสถาบันที่มีการทำโครงการหรือวิจัย โดยร่วมในทีมศึกษาและเกี่ยวข้องใน Systematic Review ในสาขาวิชาที่มีการศึกษาวิจัย

อิวานิตส์กาย่า โอบอยล์ และเคซีเย่ (Ivanitskaya; O' Boyle; & Casey, 2006) ศึกษาการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและสมรรถนะของนักศึกษาในยุคสารสนเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดสมรรถนะของนักศึกษาในการค้นหาและการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพในรูปอิเล็กทรอนิกส์เพื่อประเมินความสามารถในการแยกแยะระหว่างทรัพยากรสารสนเทศที่ผ่านการตรวจสอบจาก

ผู้ทรงคุณวุฒิและทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นความคิดเห็นหรือโฆษณา และเพื่อศึกษาว่านักศึกษา มีระดับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพในระดับใด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาจำนวน 308 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินออนไลน์ที่ประกอบด้วยข้อคำถาม 56 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า (1) ด้านการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพ นักศึกษาส่วนใหญ่รู้จักชื่อวารสารทางสุขภาพและสามารถสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดโดยใช้การสืบค้นอย่างง่ายได้ ขณะที่เมื่อนักศึกษาส่วนน้อยที่สามารถใช้การสืบค้นขั้นสูง โดยมีนักศึกษามากกว่าครึ่งที่ไม่เข้าใจ การใช้ตรรกะบูลีนในการสืบค้น การใช้กูเกิลหรือยาฮู การสืบค้นฐานข้อมูลบทความวารสารและฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด มีนักศึกษาจำนวนน้อยที่ใช้คำที่แคบหรือคำเฉพาะในการสืบค้นโดยใช้คำหลาย ๆ คำและใช้ตรรกะบูลีน และเมื่อสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศได้แล้ว นักศึกษาไม่สามารถแยกแยะระหว่างแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิกับทุติยภูมิได้ หรือแยกแยะระหว่างบทความวารสารกับเอกสารตีพิมพ์อื่น ๆ ได้ (2) ด้านการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพ นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถประเมินบทความวารสารโดยระบุปีพิมพ์และลักษณะของการนำเสนอเนื้อหา นักศึกษาร้อยละ 50 สามารถระบุความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ในหัวข้อโภชนาการได้ ขณะที่นักศึกษาร้อยละ 39 เห็นว่าเว็บไซต์ให้สารสนเทศด้านโภชนาการที่ดีแก่นักศึกษา (3) ด้านความเข้าใจการคัดลอกความคิดของบุคคลอื่น (plagiarism) นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92) รู้ว่ามหาวิทยาลัยมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ที่คัดลอกความคิดของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิง นักศึกษาจำนวนมากรู้ว่าความรู้ทั่วไป (Common knowledge) สามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มา และการคัดลอกข้อความหรือความคิดของบุคคลอื่นควรเขียนแหล่งที่มาด้วย

โวลด์ (Volk. 2007) ศึกษาบทบาทสำคัญของบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้บริโภคในยุคอินเทอร์เน็ตและเว็บ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้และผลจากการจัดเตรียมสารสนเทศเพื่อบริการแก่ผู้ใช้ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้บริการ 566 คนจากศูนย์ทรัพยากรการศึกษาผู้ป่วย (The Patient Education Resource Center--PERC) ที่ University of Michigan Comprehensive Cancer Center (UMCCC) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินที่เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบและเขียนตอบ ข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่า การทำหน้าที่ของบรรณารักษ์ในการจัดเตรียมสารสนเทศที่เกี่ยวกับการแพทย์ที่ซับซ้อน การรักษาและโรคมะเร็งต่างๆ ช่วยให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ใช้มากกว่าครึ่งมีการแบ่งปันหรือมีการวางแผนที่จะแบ่งปันสารสนเทศกับผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพและเห็นว่าสารสนเทศที่ได้รับมีผลต่อการรักษาโรค โดยทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และบรรณารักษ์ควรทำงานร่วมกับผู้แสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพเพื่อให้ได้รับสารสนเทศที่ตรงความต้องการ

บานาส (Banas. 2008) ศึกษาการรู้สารสนเทศทางสุขภาพออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิธีการที่จูงใจให้นักศึกษาเรียนรู้ทักษะการรู้สารสนเทศทางสุขภาพออนไลน์ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพที่ต้องการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาจาก Northern Illinois University โดยเป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาชีพครูจำนวน 98 คน ซึ่งเรียนในรายวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา เนื่องจากเป็นรายวิชาที่สอนการสืบค้นอินเทอร์เน็ตและการประเมินเว็บไซต์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบ

ประเมินความเสี่ยงและแบบสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.3) สืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตในหัวข้อการเจ็บป่วย รองลงมาคือโภชนาการ การออกกำลังกายหรือการควบคุมน้ำหนัก (ร้อยละ 66.3) สุขภาพจิตใจ (ร้อยละ 26) แพทย์และโรงพยาบาล (ร้อยละ 26) และยาในใบสั่งยา (ร้อยละ 25) ในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพนั้น นักศึกษาร้อยละ 8.2 ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.2) ใช้อินเทอร์เน็ต 2 ครั้งต่อปี ในด้านพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51) มีพฤติกรรมเสี่ยงในขั้นอันตราย รองลงมาคือมีความเสี่ยงในขั้นนำกังวล (ร้อยละ 39.8) และมีความเสี่ยงต่ำหรือไม่มีความเสี่ยง (ร้อยละ 9.2) และพบความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพออนไลน์กับพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษา โดยนักศึกษาร้อยละ 83 ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในขั้นอันตรายมีการใช้อินเทอร์เน็ตทุกวันในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ ในขณะที่นักศึกษาร้อยละ 16.7 ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในขั้นนำกังวลมีการใช้อินเทอร์เน็ตทุกวันและนักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในขั้นนำกังวลร้อยละ 63 เป็นผู้ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ

โคบัส (Cobus. 2008) ศึกษาสมรรถนะหลักของนักวิชาชีพสาธารณสุขที่นำเสนอในรายงานของ สถาบันทางการแพทย์ (Institute of Medicine--IOM) เพื่ออธิบายเกี่ยวกับการปรับปรุงการรู้สารสนเทศในฐานะกลไกสำหรับการบูรณาการในการศึกษาทางสาธารณสุขและกรณีศึกษาการรู้สารสนเทศในความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษากับนักวิชาการสาธารณสุข งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า บรรณารักษ์มีบทบาทพื้นฐานในการบูรณาการการรู้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะหลักในวิชาชีพสาธารณสุข โดยทำงานร่วมกับนักวิชาการสาธารณสุข ซึ่งสมรรถนะการรู้สารสนเทศได้บูรณาการในหลักสูตรสาธารณสุขผ่านความร่วมมือระหว่างนักวิชาการสาธารณสุขและบรรณารักษ์ เช่น การบูรณาการการแพทย์เชิงประจักษ์ในรายวิชาการรู้สารสนเทศที่มุ่งเน้นการเข้าถึง การเลือกประเมินและการใช้สารสนเทศ การแนะนำแหล่งสารสนเทศเฉพาะทาง การค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ การพัฒนางานมอบหมายที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ การรวบรวมรายชื่อฐานข้อมูล บรรณานุกรม การอภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญของการสืบค้นสารสนเทศโดยใช้คำศัพท์ควบคุมและความต้องการในการค้นหาสารสนเทศจากฐานข้อมูลต่างๆ และการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้สารสนเทศโดยเฉพาะประเด็นการลอกเลียนวรรณกรรม

ลี และบิลล่า (Li; & Brilla. 2008) ศึกษาการปรับปรุงการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของนักเรียนและนักศึกษา โดยออกแบบหลักสูตรสุขภาพสำหรับผู้บริโภคที่กำหนดวัตถุประสงค์การสอนไว้ 3 ประการ คือ (1) ระบุปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศออนไลน์ (2) กำหนดการรู้สารสนเทศที่ประกาศตามมาตรฐานการศึกษาสุขภาพแห่งชาติ และ (3) เขียนเกณฑ์อย่างน้อย 3 ข้อในการประเมินคุณภาพของเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ มีสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ ได้แก่ ภาพยนตร์ บทความ แบบประเมินเว็บไซต์ที่มีลักษณะเป็นรูปรีดซึ่งดำเนินการผ่าน Blackboard เครื่องฉายภาพ คอมพิวเตอร์และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มีกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมการอ่านก่อนเรียน เป็นการอ่านบทความ 2 เรื่อง การชมภาพยนตร์ในชั้นเรียน การมอบหมายงานบน Blackboard เพื่อให้ผู้เรียนอ่านบทความบนเว็บและ

ประเมินบทความตามเกณฑ์รูบรีค การถามตอบและอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์และบทความที่อ่าน ซึ่งผู้สอนจะแนะนำแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและความสำคัญที่มีต่อผู้บริโภคพร้อมทั้งอภิปรายเกณฑ์ต่างๆ ของรูบรีค มีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยแบบทดสอบสั้นๆ ทั้งก่อนและหลังเรียน ซึ่งคำถามในแบบทดสอบประกอบด้วยข้อคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิยามของการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ การอธิบายความสำคัญของการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ และเกณฑ์ที่ใช้ประเมินสารสนเทศออนไลน์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ

โฮสต์ และคณะ (Holst; et al. 2009) ศึกษาบทบาทในปัจจุบันและในอนาคตของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลและความท้าทายที่บรรณารักษ์เผชิญ และค้นหาหลักฐานที่สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าบรรณารักษ์เป็นส่วนสำคัญของโรงพยาบาลในความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวรรณกรรมที่บรรยายเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์ที่ช่วยให้การดำเนินงานของโรงพยาบาลประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการศึกษาพบว่าบรรณารักษ์มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของโรงพยาบาล บทบาทในการสนับสนุนการดูแลทางคลินิกที่มีคุณภาพและการดำเนินงานของโรงพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาต่อเนื่องให้แก่บุคลากรในโรงพยาบาล การทำวิจัยและคิดค้นนวัตกรรมต่างๆ การสนับสนุนสารสนเทศทางสุขภาพที่เป็นความต้องการของผู้ป่วย ครอบครัวของผู้ป่วย และชุมชน

ชิปแมน เคิร์ตซ์-รอสซี่ และฟังก์ (Shipman; Kurtz-Rossi; & Funk. 2009) ศึกษาผู้บริหารโรงพยาบาลและผู้ที่มีหน้าที่ดูแลสุขภาพเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของทรัพยากรสารสนเทศทางสุขภาพและบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารโรงพยาบาลและผู้ที่มีหน้าที่ดูแลสุขภาพ 301 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามบนเว็บ หลักสูตรการรู้สารสนเทศทางสุขภาพที่ทดลองใช้ในห้องสมุดโรงพยาบาล 9 แห่งในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา และใช้การประเมินหลักสูตรโดยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เชื่อว่าการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศทางสุขภาพเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บรรลุพันธกิจของหน่วยงานต่างๆ ของโรงพยาบาล และโรงพยาบาลสามารถปรับปรุงการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ โดยเพิ่มการตระหนักรู้เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยและการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการรู้สุขภาพมากขึ้น หลักสูตรการรู้สารสนเทศทางสุขภาพที่บรรณารักษ์จัดขึ้นทำให้เพิ่มการตระหนักรู้เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรสารสนเทศทางสุขภาพในหอสมุดแพทย์แห่งชาติเพิ่มขึ้น ตลอดจนการชี้แนะให้ไปสอบถามบรรณารักษ์เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศทางสุขภาพด้วย

เคิร์ตซ์-รอสซี่ และดูว์กาย (Kurtz-Rossi; & Duguay. 2010) ศึกษาโครงการเผยแพร่การรู้สารสนเทศทางสุขภาพเพื่อการปรับปรุงการรู้สุขภาพและการเข้าถึงสารสนเทศทางสุขภาพที่มีความน่าเชื่อถือในชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มการเข้าถึงสารสนเทศทางสุขภาพและปรับปรุงการรู้สุขภาพในชนบท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือหลักสูตรการรู้สุขภาพที่พัฒนาขึ้นและทดลองใช้กับครูและบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในชนบท และแบบสอบถามก่อนและหลังเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามก่อนเรียน 121 คน มีนักเรียนร้อยละ 18 ที่มี

ความเชื่อมั่นในความสามารถในการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพบนเว็บก่อนเข้าร่วมในหลักสูตร ในขณะที่หลังการเข้าร่วมหลักสูตรการรู้สุขภาพ มีนักเรียนร้อยละ 48 ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถในการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาร้อยละ 65 ที่เรียนหลักสูตรการรู้สุขภาพแล้วมีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะแบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้กับผู้อื่นในชุมชน และยังพบว่าครูและบรรณารักษ์มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ

2. งานวิจัยในประเทศ

บงกช ศิริวัฒนมงคล (2547) ศึกษาสภาพการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่นและศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ต่อบทบาทหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยศึกษาบทบาทหน้าที่หลักของบรรณารักษ์ บทบาทในการสนับสนุนผู้สอนและบทบาทในการสนับสนุนผู้เรียน ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคืออาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาอาจารย์แกนนำด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 35 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดหาทรัพยากร/แหล่งเรียนรู้ อาจารย์เห็นว่าบรรณารักษ์ควรจัดหาสื่อการเรียนรู้และเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถาบันมากที่สุด รองลงมาคือการศึกษาทำความเข้าใจวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการจัดระบบ/เครื่องมือเพื่อเข้าถึงทรัพยากร/แหล่งเรียนรู้ อาจารย์เห็นว่าบรรณารักษ์ควรจัดระบบ/เครื่องมือเพื่อเข้าถึงทรัพยากร/แหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบริการในห้องสมุด อาจารย์เห็นว่าควรจัดบริการยืมคืน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการจัดส่งเอกสาร (ยืมระหว่างห้องสมุด บริการค้นหาเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ) และบริการถ่ายเอกสารมากที่สุด รองลงมาคือบริการจองทรัพยากรห้องสมุด สำหรับบทบาทหน้าที่ของบรรณารักษ์ในการสนับสนุนผู้สอนนั้น ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน อาจารย์เห็นว่าบรรณารักษ์ควรมีส่วนร่วมในการเตรียมการสอน เตรียมทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชามากที่สุด รองลงมาคือร่วมเป็นคณะกรรมการวางแผนหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านกระบวนการสอนพบว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการช่วยเตรียมทรัพยากร/แหล่งเรียนรู้และแนะนำแหล่งเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือร่วมเป็นที่ปรึกษาสอน ด้านการให้ความรู้กับอาจารย์พบว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการให้ความรู้ด้านทักษะด้านสารสนเทศมากที่สุด รองลงมาคือการให้ความรู้ด้านการจัดทำบรรณานุกรม ส่วนบทบาทหน้าที่ของบรรณารักษ์ในการสนับสนุนผู้เรียนในห้องเรียนนั้น อาจารย์เห็นว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการเป็นผู้ทบทวนความรู้ให้กับผู้เรียนและบทบาทในการมีส่วนร่วมในการศึกษาหัวข้อที่ผู้เรียนต้องการศึกษา ส่วนนอกห้องเรียนเห็นว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้สารสนเทศ

คนางค์ เชษฐบุตร (2550) ศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ และสภาพที่เป็นจริงในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของบรรณารักษ์ต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 373 คน และบรรณารักษ์ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ผล

การศึกษาในส่วนของความคาดหวังต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการสอนการรู้สารสนเทศ การให้คำปรึกษาและแนะนำการรู้สารสนเทศ การให้ความร่วมมือกับผู้สอน และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการรู้สารสนเทศในระดับมาก โดยมีความคาดหวังในแต่ละด้านดังนี้ (1) ด้านการสอนการรู้สารสนเทศ นักศึกษาคาดหวังอยากให้ผู้สอนเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและการรวบรวมรายการเอกสารอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง และอยากให้ผู้สอนแนะนำการรู้สารสนเทศเข้ากับรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิชาวิจัย (2) ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ นักศึกษาอยากให้มีการให้คำปรึกษา ได้แก่ วิธีการเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและการรวบรวมรายการเอกสารอ้างอิง และการเขียนเอกสารอ้างอิง และอยากให้มีการจัดคลินิกให้คำปรึกษาด้านการใช้สารสนเทศ และการจัดกิจกรรมแนะนำการสืบค้นสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา (3) ด้านการให้ความร่วมมือกับผู้สอน นักศึกษาคาดหวังต่อบรรณารักษ์ในการให้ความร่วมมือกับผู้สอน (4) ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก นักศึกษาคาดหวังในด้านการจัดหาคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ไอที วัสดุ และปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดและบนเว็บไซต์ให้มีประสิทธิภาพ สำหรับในส่วนของสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ พบว่า บรรณารักษ์มีบทบาทดังกล่าวโดยเฉลี่ยในระดับมาก ยกเว้นด้านการให้ความร่วมมือกับผู้สอนในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านมีดังนี้ (1) ด้านการสอนการรู้สารสนเทศ บรรณารักษ์สอนการรู้สารสนเทศในทุกเนื้อหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเนื้อหาที่สอนจริงในระดับมากคือทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ และวิธีการเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ (2) ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ บรรณารักษ์ให้คำปรึกษาแนะนำการรู้สารสนเทศในทุกเนื้อหาอยู่ในระดับมาก เนื้อหาที่ให้คำแนะนำในระดับมากคือทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ และวิธีการเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ซึ่งบรรณารักษ์ให้คำปรึกษาแนะนำการรู้สารสนเทศเป็นรายบุคคลในระดับมากและบรรณารักษ์เต็มใจให้ความช่วยเหลือผู้ใช้เสมออยู่ในระดับมากที่สุด (3) ด้านการให้ความร่วมมือกับผู้สอน บรรณารักษ์ให้ความร่วมมือกับผู้สอนในระดับปานกลาง และ (4) ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก บรรณารักษ์มีบทบาทในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการรู้สารสนเทศในระดับปานกลาง

สมรักษ์ สหพงศ์ (2551) ศึกษาบทบาทและความรู้ความสามารถของนักสารสนเทศทางการแพทย์ในกระบวนการเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบของพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของแพทย์เวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ และศึกษาบทบาทและความรู้ความสามารถของนักสารสนเทศทางการแพทย์ในกระบวนการเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือแพทย์เวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ 157 คนและนักสารสนเทศทางการแพทย์ 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม และการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือแพทย์เวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ 6 คนและนักสารสนเทศทางการแพทย์ 3 คน ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความรู้ความสามารถพบว่า นักสารสนเทศทางการแพทย์มีบทบาทสำคัญคือการจัดการ

สารสนเทศทางด้านการแพทย์ซึ่งประกอบด้วยการจัดการ จัดระบบและให้บริการสารสนเทศ ซึ่งผลการวิจัยนี้พบว่าแพทย์มีการใช้และพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศที่เปลี่ยนไปมาก คือมีการใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์และฐานข้อมูลเฉพาะทางการแพทย์มากขึ้น สารสนเทศที่แพทย์ใช้นอกจากสารสนเทศพื้นฐานทางการแพทย์แล้วยังเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยที่เชื่อถือได้ และแพทย์ส่วนใหญ่สืบค้นสารสนเทศด้วยตนเองผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้บทบาทของนักสารสนเทศทางการแพทย์ในด้านนี้เน้นการจัดหาทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูลทางเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ และการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลที่มีชื่อเสียง สำหรับบทบาทนักสารสนเทศในกระบวนการเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ที่ได้รับการยืนยันคือ บทบาทในการร่วมทีมกับแพทย์ในกระบวนการเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ในฐานะผู้ใช้ข้อมูล ซึ่งนักสารสนเทศทางการแพทย์จะทำหน้าที่จัดหา จัดระบบ และสืบค้นข้อมูลที่แพทย์เวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ต้องการและการช่วยค้นหา คัดเลือก กลั่นกรองงานวิจัยที่เป็น Systematic Review เพื่อหาองค์ความรู้ใหม่มาประกอบการรักษาผู้ป่วย รวมทั้งการสอนแพทย์ในการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลทางเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์และแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เชื่อถือได้

สุพัตน์ ส่องแสงจันทร์ และคณะ (2551) ศึกษาสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดและบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบโดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และประสพการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด กลุ่มตัวอย่างคือครูบรรณารักษ์ 102 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดและบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานของ AASL และ AECT 3 ด้าน คือ การรู้สารสนเทศ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการรับผิดชอบต่อสังคม และสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ 11 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่สอนทั้ง 2 รูปแบบคือเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนที่เป็นทางการจะจัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง โดยสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนที่ไม่เป็นทางการกิจกรรมที่ส่วนใหญ่จัดคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดสำหรับบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศนั้น ครูบรรณารักษ์มีบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านในระดับมาก แต่จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าครูบรรณารักษ์ไม่มีความเข้าใจในเรื่องการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศพบว่า ตัวแปรวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์พบว่าผลโดยรวมมีความแตกต่างกันที่ระดับ 0.05 โดยครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ส่วนรายด้านพบความแตกต่างใน 2 ด้าน คือด้านการรู้สารสนเทศและด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรระยะเวลาการทำงานพบว่าผลโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และตัวแปรประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดพบว่าผลโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่รายด้านพบความแตกต่างในด้านการรับผิดชอบต่อสังคม โดยครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนมากมีบทบาทมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนปานกลาง

ปิยสุดา ตันเลิศ และกุลธิดา ท้วมสุข (2554) ศึกษาบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย และบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทยใน พ.ศ.2553-2562 ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารที่รับผิดชอบการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและผู้อำนวยการสำนักหอสมุดจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้ง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 13 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาพัฒนาเป็น แบบสอบถามเพื่อยืนยันผลการวิจัย ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศ สำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาใน พ.ศ.2553-2562 มี 4 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการ บริการ ด้านการประสานงานและด้านความเชี่ยวชาญ โดยบทบาทในฐานะผู้ให้บริการนั้น นัก วิชาชีพสารสนเทศมีหน้าที่หลักคือ (1) ที่ปรึกษาด้านสารสนเทศ เป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับ สารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการ เช่น การให้คำปรึกษาในการค้นหาข้อมูลโดยเลือกใช้ฐานข้อมูลที่ เหมาะสม เป็นต้น (2) ผู้สอน เป็นผู้สอนทักษะเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดให้แก่ผู้ใช้บริการ เช่น สอน ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงแหล่งความรู้ การค้นหาสารสนเทศ เครื่องมือช่วยในการค้นหาฐานข้อมูลออนไลน์ การประเมินคุณภาพสารสนเทศ เป็นต้น (3) ผู้ช่วย นักวิจัย เป็นผู้ช่วยเหลือนักวิจัยในการให้คำแนะนำสารสนเทศ ค้นหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการวิจัย รวมถึงการเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย (4) นักการตลาด เป็นผู้วิเคราะห์กลุ่มลูกค้า ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ใช้โดยการทำวิจัยทางการตลาดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ สารสนเทศ ศักยภาพของกลุ่มผู้ใช้ ความต้องการของผู้ใช้เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาใช้ในการปรับปรุง และส่งเสริมการบริการสำหรับแต่ละกลุ่มผู้ใช้ของห้องสมุด และ (5) นักประชาสัมพันธ์ เป็นผู้ให้ คำแนะนำและเผยแพร่เกี่ยวกับกิจกรรมการบริการและรายละเอียดต่างๆ ขององค์กร

สุมาลี วาทีหวาน (2556) ศึกษาบทบาทของบรรณารักษ์ในการสอนการรู้สารสนเทศตาม มาตรฐานสมรรถนะการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษา และเปรียบเทียบบทบาทและปัญหาใน การสอนการรู้สารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสอนการรู้ สารสนเทศ 98 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดยใช้มาตรฐาน สมรรถนะการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดวิจัย สหรัฐอเมริกา และใช้การสัมภาษณ์บรรณารักษ์ 10 คนในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในการสอนการรู้สารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่าบรรณารักษ์มี บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่บรรณารักษ์มีบทบาทในการสอนในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มาตรฐานที่ 5 สามารถเข้าใจในประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวกับการใช้ สารสนเทศได้ รวมทั้งเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและชอบด้วยกฎหมาย และ มาตรฐานที่ 1 สามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างชัดเจน ส่วน มาตรฐานที่บรรณารักษ์มีบทบาทในการสอนในระดับปานกลาง ได้แก่ มาตรฐานที่ 3 สามารถ ประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถบูรณาการ สารสนเทศที่เลือกแล้วให้เข้ากับฐานความรู้และค่านิยมของตนเองได้ และมาตรฐานที่ 4 สามารถ ใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยยังพบว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

พื้นฐานต่างกัน มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน บรรณารักษ์ประสบปัญหาในการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง โดยประสบปัญหาในการสอนในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ นักศึกษาไม่มีทักษะการใช้ห้องสมุดและนักศึกษาไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการสอนการรู้สารสนเทศ ซึ่งบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐานต่างกัน ประสบปัญหาในการสอนการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของบรรณารักษ์ ได้แก่ ความต้องการของผู้ใช้ กลุ่มผู้ใช้ พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ใช้ เวลาสำหรับการสอน และความรู้และประสบการณ์ของบรรณารักษ์ ในด้านการรู้สารสนเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศและในประเทศ พบว่า งานวิจัยในต่างประเทศมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์และการศึกษาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ ขณะที่งานวิจัยในประเทศไทยมีการศึกษาเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศ ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศนั้น เป็นงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของบรรณารักษ์ ครูบรรณารักษ์ นักวิชาชีพสารสนเทศและนักวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพ โดยศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทโดยทั่วไป บทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ และบทบาทในการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บรรณารักษ์ นักวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นักสารสนเทศทางการแพทย์ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย ครูบรรณารักษ์ ผู้บริหารโรงพยาบาล และผู้ใช้บริการเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และหลักสูตรการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่าบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศควรมีบทบาทเกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศ เช่น การสืบค้นสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ การบูรณาการการรู้สารสนเทศในหลักสูตรทางการแพทย์และสาธารณสุข การจัดเตรียมและแนะนำสารสนเทศทางการแพทย์ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการรู้สารสนเทศ การจัดการสารสนเทศทางการแพทย์ การจัดหาทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการเว็บไซต์ของหน่วยงาน การจัดระบบและเครื่องมือเพื่อการเข้าถึงทรัพยากร/แหล่งเรียนรู้ การเผยแพร่สารสนเทศสู่สาธารณะ การร่วมทำงานวิจัยกับนักวิจัย การทำงานร่วมกับผู้แสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ การสนับสนุนข้อมูลที่ใช้ในการดูแลทางคลินิก การจัดบริการยืมคืน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการจัดส่งเอกสารและบริการถ่ายเอกสาร การให้ความรู้ด้านการรู้สารสนเทศแก่ผู้สอนและผู้เรียน การส่งเสริมการรู้สารสนเทศแก่ผู้เรียน การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการค้นหาข้อมูล การให้ความร่วมมือกับผู้สอน การสืบค้นสารสนเทศงานวิจัยจากฐานข้อมูลและการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ใช้

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ พบว่า เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของนักศึกษา โดยมุ่งศึกษาในประเด็นการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพ การประเมินสารสนเทศทางสุขภาพ และความเข้าใจการคัดลอกความคิดของบุคคลอื่น และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรการสอนการรู้สารสนเทศ

ทางสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู บรรณารักษ์ นักศึกษา และนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม หลักสูตรการรู้สุขภาพ และแบบประเมินก่อนและหลังเรียน ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่สามารถสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดได้ สามารถประเมินสารสนเทศและความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ได้ และทราบเกี่ยวกับบทลงโทษสำหรับผู้คัดลอกความคิดของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิง นักศึกษาส่วนใหญ่สืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตในหัวข้อการเจ็บป่วย โภชนาการ การออกกำลังกายหรือการควบคุมน้ำหนัก ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต 2 ครั้งต่อปี นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพในชั้นอันตราย และความถี่ในการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษา และพบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรการรู้สุขภาพ นักเรียนมีความเชื่อมั่นมากขึ้นในการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพบนเว็บ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป 62 แห่ง จำนวน 124 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างชั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970) จำนวน 94 คน ทั้งนี้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยต้องใช้สถิติอนุมาน (Inferential statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถสรุปผลการวิจัยที่อ้างอิงไปสู่ประชากรเป้าหมายได้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของคนไทย การรู้สุขภาพ การรู้สารสนเทศทางสุขภาพ การส่งเสริมการรู้สารสนเทศ บทบาทของบรรณารักษ์ และห้องสมุดโรงพยาบาล
2. สร้างแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 4 ข้อ โดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุดและประสบการณ์ในการดูแลการปฏิบัติงานห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม
3. นำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) โดยมีข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1 จำนวน 27 ข้อ ส่วนอีก 7

ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถามดังกล่าวออก และปรับปรุงการใช้ภาษาในข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน แล้วนำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในส่วนของบทบาทที่ปฏิบัติจริงเท่ากับ .867 และในส่วนของบทบาทที่คาดหวังเท่ากับ .821

5. นำเสนอโครงการวิจัยเพื่อรับการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในมนุษย์

6. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ตอบและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 9 ธันวาคม 2556 ถึงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2557 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวผู้วิจัยได้ดำเนินการทวงถามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 1 ครั้ง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น 71 ชุด (ร้อยละ 75.5) โดยเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 69 ชุด (ร้อยละ 73.4) ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยกว่า 94 คนตามที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970)

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว โดยใช้การคำนวณค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดคะแนนการตอบเป็นดังนี้

ตอบช่องมากที่สุด	กำหนดค่าน้ำหนักให้	5 คะแนน
ตอบช่องมาก	กำหนดค่าน้ำหนักให้	4 คะแนน
ตอบช่องปานกลาง	กำหนดค่าน้ำหนักให้	3 คะแนน
ตอบช่องน้อย	กำหนดค่าน้ำหนักให้	2 คะแนน
ตอบช่องน้อยที่สุด	กำหนดค่าน้ำหนักให้	1 คะแนน

การแปลผลค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์แบบอิงเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง/บทบาทที่คาดหวังในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง/บทบาทที่คาดหวังในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีทัศนคติต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง/บทบาท
ที่คาดหวังในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีทัศนคติต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง/บทบาท
ที่คาดหวังในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีทัศนคติต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง/บทบาท
ที่คาดหวังในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ
บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการ
สุขภาพตามทัศนคติของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้การ
ทดสอบสมมติฐานที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ (nonparametric test) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บ
รวบรวมข้อมูลได้มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ จึงต้องใช้การทดสอบสมมติฐานที่ไม่ใช้
พารามิเตอร์ เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test
เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล 2 ชุดที่สุ่มตัวอย่างแต่ละชุดอย่างเป็นอิสระกัน และใช้สถิติ Wilcoxon
Signed-Ranks Test เพื่อทดสอบความแตกต่างของ 2 ประชากรที่สุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นอิสระกัน
ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนคติ
ของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนคติ
ของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและ
บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทาง
สุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนคติของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ โดยใช้
สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและ
บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทาง
สุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนคติของบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks
Test

4. สรุปผลการวิจัยและเรียบเรียงรายงานการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

Z แทน ค่าที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test และ Wilcoxon Signed-Ranks Test

p แทน ค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ

* แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

** แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

*** แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของบรรณารักษ์

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนตัว

สถานภาพส่วนตัว	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ		บรรณารักษ์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	ยอดรวม	25	36.2	44
เพศ				
ชาย	15	21.7	3	4.3
หญิง	9	13.0	39	56.5
ไม่ตอบ	1	1.4	2	2.9
อายุ				
ต่ำกว่า 30 ปี	2	2.9	4	5.8
31-40 ปี	3	4.3	14	20.3
41 ปีขึ้นไป	20	29.0	24	34.8
ไม่ตอบ	-	-	2	2.9
วุฒิการศึกษาสูงสุด				
ปริญญาตรี	14	20.3	33	47.8
ปริญญาโท	8	11.6	5	7.2
ปริญญาเอก	2	2.9	-	-
อื่นๆ	-	-	5	7.2
ไม่ตอบ	1	1.4	1	1.4
ประสบการณ์ในการดูแลการปฏิบัติงานห้องสมุด โรงพยาบาลทั่วไป				
ต่ำกว่า 5 ปี	6	8.7	11	15.9
5-10 ปี	9	13.0	9	13.0
11-15 ปี	2	2.9	5	7.2
16 ปีขึ้นไป	4	5.8	15	21.7
ไม่ตอบ	4	5.8	4	5.8

จากตาราง 1 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์ (ร้อยละ 63.8) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.5) ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 21.7) หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 29 และ 34.8 ตามลำดับ) โดยเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 20.3 และ 47.8 ตามลำดับ)

สำหรับประสบการณ์ในการดูแลการปฏิบัติงานห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปนั้น หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบบริการสุขภาพส่วนใหญ่มี่ประสบการณ์ 5-10 ปี (ร้อยละ 13) ขณะที่บรรณารักษ์ส่วน ใหญ่มี่ประสบการณ์ 16 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 21.7)

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

2.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะ ของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์

บทบาทของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (n=25)						บรรณารักษ์ (n=44)					
	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการสอน												
1. สอนหลักสูตรระยะสั้นที่มุ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ	1.96	.98	น้อย	3.52	.82	มาก	1.66	.75	น้อย	3.75	1.08	มาก
2. สอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพที่บูรณาการในหลักสูตรทางการแพทย์ พยาบาลและสาธารณสุข	1.84	1.03	น้อย	3.52	.87	มาก	1.89	.97	น้อย	3.89	.97	มาก
3. สอนการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพจากฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนโปรแกรมค้นหาต่างๆ (search engine)	2.32	1.11	น้อย	4.36	.76	มาก	2.52	1.15	ปานกลาง	4.32	.96	มาก
4. สอนกลยุทธ์การสืบค้น/การกำหนดคำค้นที่ใช้ค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ	2.24	.93	น้อย	4.12	.83	มาก	2.64	1.08	ปานกลาง	4.36	.92	มาก
5. สอนการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต	1.92	1.00	น้อย	3.72	1.17	มาก	2.18	1.08	น้อย	3.98	1.05	มาก
6. สอนจริยธรรมในการใช้สารสนเทศทางสุขภาพโดยเฉพาะประเด็นการลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism)	1.84	.94	น้อย	3.60	1.08	มาก	1.95	.94	น้อย	3.95	1.03	มาก
7. สอนการใช้โปรแกรมการจัดการบรรณานุกรมเพื่อการจัดการสารสนเทศที่ใช้อ้างอิง เช่น EndNote และ Reference Manager เป็นต้น	1.92	1.12	น้อย	4.08	.86	มาก	1.82	1.06	น้อย	3.95	1.20	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

บทบาทของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (n=25)						บรรณารักษ์ (n=44)					
	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
8. อธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงพยาบาลในการเป็นแหล่งจัดเก็บและให้บริการสารสนเทศทางสุขภาพ	2.44	1.08	น้อย	4.08	.86	มาก	2.95	1.10	ปานกลาง	4.41	.79	มาก
9. แนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล	2.68	1.03	ปานกลาง	4.28	.74	มาก	3.48	1.11	ปานกลาง	4.48	.88	มาก
10. แนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ	2.24	1.16	น้อย	4.32	.69	มาก	2.93	1.04	ปานกลาง	4.36	.92	มาก
11. ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรม	1.88	1.09	น้อย	3.40	.87	ปานกลาง	1.77	.77	น้อย	3.73	1.00	มาก
รวมด้านการสอน	2.12	.89	น้อย	3.91	.62	มาก	2.35	.73	น้อย	4.11	.82	มาก
<u>ด้านการบริการ</u>	2.64	1.22	ปานกลาง	4.20	.65	มาก	3.25	1.08	ปานกลาง	4.36	.84	มาก
12. สืบหาความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการให้บริการ												
13. จัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ	2.92	1.08	ปานกลาง	4.44	.51	มาก	3.43	1.07	ปานกลาง	4.43	.79	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

บทบาทของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (n=25)						บรรณารักษ์ (n=44)					
	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
14. จัดเตรียมสารสนเทศทางสุขภาพที่สนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการดูแลสุขภาพหรือการรักษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานที่มีคุณภาพ	2.48	1.19	น้อย	4.20	.71	มาก	3.23	1.03	ปานกลาง	4.25	.89	มาก
15. รวบรวมรายชื่อแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ตรงตามความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ	2.64	.99	ปานกลาง	4.20	.58	มาก	2.91	1.18	ปานกลาง	4.32	.98	มาก
16. จัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดโรงพยาบาล เกี่ยวกับโรคและการรักษา	1.60	.82	น้อย	3.76	.97	มาก	2.20	1.19	น้อย	4.16	1.08	มาก
17. ตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น	2.20	1.19	น้อย	3.84	.80	มาก	3.25	1.31	ปานกลาง	4.32	.98	มาก
18. ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ	2.56	1.23	ปานกลาง	4.24	.83	มาก	3.34	1.41	ปานกลาง	4.39	.95	มาก
19. ชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น	2.24	1.23	น้อย	4.20	.87	มาก	3.27	1.26	ปานกลาง	4.43	.82	มาก
20. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล	2.20	1.12	น้อย	3.92	.81	มาก	2.89	1.30	ปานกลาง	4.30	.93	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

บทบาทของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (n=25)						บรรณารักษ์ (n=44)					
	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
21. จัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สารสนเทศทางสุขภาพ	2.60	1.22	ปานกลาง	4.24	.78	มาก	3.30	1.27	ปานกลาง	4.32	.86	มาก
22. จัดให้บริการนำส่งสารสนเทศและบริการยืมระหว่าง ห้องสมุดตามความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ	2.48	1.16	น้อย	4.24	.83	มาก	2.50	1.28	ปานกลาง	4.11	.97	มาก
23. จัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ และบริการใหม่ที่มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ	2.36	1.04	น้อย	4.08	.76	มาก	3.30	1.05	ปานกลาง	4.34	.83	มาก
24. จัดทำคู่มือการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพเพื่อใช้ในการ สืบค้นด้วยตนเอง	2.08	.86	น้อย	4.16	.80	มาก	2.61	1.26	ปานกลาง	4.14	1.03	มาก
25. จัดประชุมนิเทศเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการ สารสนเทศทางสุขภาพที่ห้องสมุดจัดให้บริการ	1.92	1.12	น้อย	3.88	.88	มาก	2.11	1.28	น้อย	4.14	1.03	มาก
26. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการสืบค้นและการประเมิน สารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ	1.80	1.04	น้อย	3.72	.94	มาก	1.89	1.15	น้อย	4.09	1.07	มาก
27. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ ให้บริการสุขภาพ	2.00	1.12	น้อย	3.76	.88	มาก	2.45	1.19	น้อย	4.18	.90	มาก
รวมด้านการบริการ	2.30	.94	น้อย	4.07	.55	มาก	2.87	.86	ปานกลาง	4.27	.82	มาก
รวมทุกด้าน	2.22	.90	น้อย	4.00	.53	มาก	2.66	.77	ปาน กลาง	4.20	.80	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.22$) ขณะที่บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของตนเองโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) ส่วนบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพนั้น หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$ และ $\bar{X} = 4.20$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการสอนของบรรณารักษ์ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$ และ $\bar{X} = 2.35$ ตามลำดับ) แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการสอนของบรรณารักษ์ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$ และ $\bar{X} = 4.11$ ตามลำดับ) สำหรับบทบาทด้านการบริการ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการของบรรณารักษ์ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.30$) ขณะที่บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการของตนเองในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการบริการของบรรณารักษ์ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$ และ $\bar{X} = 4.27$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากบทบาทของบรรณารักษ์จำนวน 27 ข้อ กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบรรณารักษ์ดังนี้

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในระดับปานกลาง 6 ข้อ และในระดับน้อย 21 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ ($\bar{X} = 2.92$) การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล ($\bar{X} = 2.68$) การสำรวจความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการให้บริการ ($\bar{X} = 2.64$) การรวบรวมรายชื่อแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ตรงตามความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ ($\bar{X} = 2.64$) และการจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ ($\bar{X} = 2.60$) สำหรับบทบาทที่คาดหวังนั้น หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อเดียวที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลางคือ การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรม โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ ($\bar{X} = 4.44$) การสอนการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพจากฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนโปรแกรมค้นหาต่างๆ ($\bar{X} = 4.36$) การแนะนำ

เว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ ($\bar{x} = 4.32$) การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล ($\bar{x} = 4.28$) การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ ($\bar{x} = 4.24$) การจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ ($\bar{x} = 4.24$) และการจัดให้บริการนำส่งสารสนเทศและบริการยืมระหว่างห้องสมุดตามความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ ($\bar{x} = 4.24$)

บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของตนเองในระดับปานกลาง 17 ข้อ และในระดับน้อย 10 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล ($\bar{x} = 3.48$) การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ ($\bar{x} = 3.43$) การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ ($\bar{x} = 3.34$) การจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ ($\bar{x} = 3.30$) และการจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ ($\bar{x} = 3.30$) สำหรับบทบาทที่คาดหวังนั้น บรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล ($\bar{x} = 4.48$) การอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงพยาบาลในการเป็นแหล่งจัดเก็บและให้บริการสารสนเทศทางสุขภาพ ($\bar{x} = 4.41$) การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ ($\bar{x} = 4.43$) การชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข เว็บไซต์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น ($\bar{x} = 4.43$) และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ ($\bar{x} = 4.39$)

2.2 เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ จำแนกตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test

บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ (n=25)		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	ด้านการสอน	2.12	.89	2.35		
1. สอนหลักสูตรระยะสั้นที่มุ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ	1.96	.98	1.66	.75	-1.175	.240
2. สอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพที่บูรณาการในหลักสูตรทางการแพทย์	1.84	1.03	1.89	.97	-.411	.681
3. สอนการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพจากฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนโปรแกรมค้นหาต่างๆ (search engine)	2.32	1.11	2.52	1.15	-.660	.509
4. สอนกลยุทธ์การสืบค้น/การกำหนดคำค้นหาที่ใช้ค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ	2.24	.93	2.64	1.08	-1.556	.120
5. สอนการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต	1.92	1.00	2.18	1.08	-.976	.329
6. สอนจริยธรรมในการใช้สารสนเทศทางสุขภาพโดยเฉพาะประเด็นการลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism)	1.84	.94	1.95	.94	-.596	.551
7. สอนการใช้โปรแกรมการจัดการบรรณานุกรมเพื่อการจัดการสารสนเทศที่ใช้อ้างอิง เช่น EndNote และ Reference Manager เป็นต้น	1.92	1.12	1.82	1.06	-.393	.695

ตาราง 3 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ (n=25)		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	8. อธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของ ห้องสมุดโรงพยาบาลในการเป็นแหล่ง จัดเก็บและให้บริการสารสนเทศทาง สุขภาพ	2.44	1.08	2.95		
9. แนะนำทรัพยากรสารสนเทศและ บริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัด ให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล	2.68	1.03	3.48	1.11	-2.819**	.005
10. แนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหา สารสนเทศทางสุขภาพ	2.24	1.16	2.93	1.04	-2.512*	.012
11. ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการ สุขภาพทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วม กิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรม	1.88	1.09	1.77	.77	-.020	.984
ด้านการบริการ	2.30	.94	2.87	.86	-2.661**	.008
12. สำรวจความต้องการสารสนเทศทาง สุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็น ข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการ ให้บริการ	2.64	1.22	3.25	1.08	-2.056*	.040
13. จัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและ บริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริม การรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับ ความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ	2.92	1.08	3.43	1.07	-2.002*	.045
14. จัดเตรียมสารสนเทศทางสุขภาพที่ สนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการดูแล สุขภาพหรือการรักษาพยาบาลโดยใช้ หลักฐานที่มีคุณภาพ	2.48	1.19	3.23	1.03	-2.714**	.007
15. รวบรวมรายชื่อแหล่งสารสนเทศทาง สุขภาพทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ ตรงตามความต้องการของผู้ให้บริการ สุขภาพ	2.64	.99	2.91	1.18	-.820	.412

ตาราง 3 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	บริการสุขภาพ (n=25)					
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
16. จัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับห้องสมุดโรงพยาบาล เกี่ยวกับ โรคและการรักษา	1.60	.82	2.20	1.19	-2.056*	.040
17. ตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความ ต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น	2.20	1.19	3.25	1.31	-3.161**	.002
18. ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการ สุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทาง สุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ	2.56	1.23	3.34	1.41	-2.249*	.024
19. ชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพ ให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูล ทางการแพทย์ การพยาบาลและ สาธารณสุข เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น	2.24	1.23	3.27	1.26	-3.103**	.002
20. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพใน การเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มี คุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล	2.20	1.12	2.89	1.30	-2.208*	.027
21. จัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ	2.60	1.22	3.30	1.27	-2.187*	.029
22. จัดให้บริการนำส่งสารสนเทศและ บริการยืมระหว่างห้องสมุดตามความ ต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ	2.48	1.16	2.50	1.28	-.090	.928
23. จัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ ทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่ มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ	2.36	1.04	3.30	1.05	-3.207***	.001
24. จัดทำคู่มือการสืบค้นสารสนเทศทาง สุขภาพเพื่อใช้ในการสืบค้นด้วยตนเอง	2.08	.86	2.61	1.26	-1.687	.092
25. จัดปฐมนิเทศเกี่ยวกับทรัพยากร สารสนเทศและบริการสารสนเทศทาง สุขภาพที่ห้องสมุดจัดให้บริการ	1.92	1.12	2.11	1.28	-.385	.700

ตาราง 3 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ (n=25)		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	26. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการสืบค้นและ การประเมินสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ ผู้ให้บริการสุขภาพ	1.80	1.04	1.89		
27. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศ ทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ	2.00	1.12	2.45	1.19	-1.592	.111
รวม	2.22	.90	2.66	.77	-2.379*	.017

*p < 0.05, **p < 0.01, ***p < 0.001

จากตาราง 3 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพด้านการบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการของตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ขณะที่ความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสอน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพแตกต่างกัน จำนวน 12 ข้อ โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 ข้อ คือ การแนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ การสำรวจความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการให้บริการ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ การจัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุด

โรงพยาบาล เกี่ยวกับโรคและการรักษา การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล และการจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ มีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ข้อ คือ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล การจัดเตรียมสารสนเทศทางสุขภาพที่สนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการดูแลสุขภาพหรือการรักษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานที่มีคุณภาพ การตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น และการชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น และมีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำนวน 1 ข้อ คือ การจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงทั้ง 12 ข้อ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

2.3 เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ จำแนกตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test

บทบาทที่คาดหวัง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ (n=25)		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	ด้านการสอน	3.91	.62	4.11		
1. สอนหลักสูตรระยะสั้นที่มุ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ	3.52	.82	3.75	1.08	-1.247	.212
2. สอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพที่บูรณาการในหลักสูตรทางการแพทยพยาบาลและสาธารณสุข	3.52	.87	3.89	.97	-1.853	.064
3. สอนการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพจากฐานข้อมูลทางการแพทย การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนโปรแกรมค้นหาต่างๆ (search engine)	4.36	.76	4.32	.96	-.235	.814
4. สอนกลยุทธ์การสืบค้น/การกำหนดคำค้นที่ใช้ค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ	4.12	.83	4.36	.92	-1.589	.112
5. สอนการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต	3.72	1.17	3.98	1.05	-.906	.365
6. สอนจริยธรรมในการใช้สารสนเทศทางสุขภาพโดยเฉพาะประเด็นการลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism)	3.60	1.08	3.95	1.03	-1.445	.148
7. สอนการใช้โปรแกรมการจัดการบรรณานุกรมเพื่อการจัดการสารสนเทศที่ใช้อ้างอิง เช่น EndNote และ Reference Manager เป็นต้น	4.08	.86	3.95	1.20	-.040	.968

ตาราง 4 (ต่อ)

บทบาทที่คาดหวัง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ (n=25)		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	8. อธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของ ห้องสมุดโรงพยาบาลในการเป็นแหล่ง จัดเก็บและให้บริการสารสนเทศทาง สุขภาพ	4.08	.86	4.41		
9. แนะนำทรัพยากรสารสนเทศและ บริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัด ให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล	4.28	.74	4.48	.88	-1.520	.128
10. แนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหา สารสนเทศทางสุขภาพ	4.32	.69	4.36	.92	-.747	.455
11. ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการ สุขภาพทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วม กิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรม	3.40	.87	3.73	1.00	-1.417	.157
ด้านการบริการ	4.07	.55	4.27	.82	-1.735	.083
12. สำรวจความต้องการสารสนเทศทาง สุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็น ข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการ ให้บริการ	4.20	.65	4.36	.84	-1.360	.174
13. จัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและ บริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริม การรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับ ความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ	4.44	.51	4.43	.79	-.523	.601
14. จัดเตรียมสารสนเทศทางสุขภาพที่ สนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการดูแล สุขภาพหรือการรักษาพยาบาลโดยใช้ หลักฐานที่มีคุณภาพ	4.20	.71	4.25	.89	-.653	.514
15. รวบรวมรายชื่อแหล่งสารสนเทศทาง สุขภาพทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ ตรงตามความต้องการของผู้ให้บริการ สุขภาพ	4.20	.58	4.32	.98	-1.443	.149

ตาราง 4 (ต่อ)

บทบาทที่คาดหวัง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ (n=25)		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	16. จัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับห้องสมุดโรงพยาบาล เกี่ยวกับ โรคและการรักษา	3.76	.97	4.16		
17. ตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความ ต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น	3.84	.80	4.32	.98	-2.667**	.008
18. ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการ สุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทาง สุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ	4.24	.83	4.39	.95	-1.075	.282
19. ชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพ ให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูล ทางการแพทย์ การพยาบาลและ สาธารณสุข เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น	4.20	.87	4.43	.82	-1.231	.218
20. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพใน การเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มี คุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล	3.92	.81	4.30	.93	-2.264*	.024
21. จัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ	4.24	.78	4.32	.86	-.616	.538
22. จัดให้บริการนำส่งสารสนเทศและ บริการยืมระหว่างห้องสมุดตามความ ต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ	4.24	.83	4.11	.97	-.403	.687
23. จัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ ทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่ มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ	4.08	.76	4.34	.83	-1.723	.085
24. จัดทำคู่มือการสืบค้นสารสนเทศทาง สุขภาพเพื่อใช้ในการสืบค้นด้วยตนเอง	4.16	.80	4.14	1.03	-.303	.762
25. จัดปฐมนิเทศเกี่ยวกับทรัพยากร สารสนเทศและบริการสารสนเทศทาง สุขภาพที่ห้องสมุดจัดให้บริการ	3.88	.88	4.14	1.03	-1.504	.133

ตาราง 4 (ต่อ)

บทบาทที่คาดหวัง ของบรรณารักษ์	หัวหน้ากลุ่มงาน พัฒนาระบบ บริการสุขภาพ (n=25)		บรรณารักษ์ (n=44)		Z	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	26. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการสืบค้นและ การประเมินสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ ผู้ให้บริการสุขภาพ	3.72	.94	4.09		
27. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศ ทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ	3.76	.88	4.18	.90	-2.112*	.035
รวม	4.00	.53	4.20	.80	-1.769	.077

*p < 0.05, **p < 0.01

จากตาราง 4 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพแตกต่างกัน จำนวน 3 ข้อ โดยมีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ข้อ คือ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ และมีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 ข้อ คือ การตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่คาดหวังทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

2.4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ใช้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ใช้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test

ทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ	n	\bar{x}	S.D.	Z	p
บทบาทที่คาดหวัง	25	4.00	.53	-4.373***	.000
บทบาทที่ปฏิบัติจริง	25	2.22	.90		

***p < 0.001

จากตาราง 5 แสดงว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ใช้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

2.5 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ใช้บริการสุขภาพตามทัศนะของบรรณารักษ์ ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ใช้บริการสุขภาพตามทัศนะของบรรณารักษ์ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test

ทัศนะของบรรณารักษ์	n	\bar{x}	S.D.	Z	p
บทบาทที่คาดหวัง	44	4.20	.80	-5.566***	.000
บทบาทที่ปฏิบัติจริง	44	2.66	.77		

***p < 0.001

จากตาราง 6 แสดงว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของตนเองในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

- 3.1 โรงพยาบาลควรจัดสรรอัตรากำลังในตำแหน่งบรรณารักษ์ เพื่อให้ได้ผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มาปฏิบัติงานห้องสมุด (ความถี่ = 2)
- 3.2 ห้องสมุดมีบุคลากรปฏิบัติงานเพียงคนเดียวจึงไม่สามารถให้บริการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากต้องปฏิบัติงานทั้งงานห้องสมุดและงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย (ความถี่ = 2)
- 3.3 ห้องสมุดได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีน้อยมาก ซึ่งเทคโนโลยีที่ใช้อยู่ก็ล้าสมัยและอาจส่งผลให้มีผู้ใช้บริการจำนวนน้อย (ความถี่ = 2)
- 3.4 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นให้กับผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด โรงพยาบาลเป็นเวลา 1-2 เดือน โดยเน้นการให้บริการแก่กลุ่มผู้ให้บริการสุขภาพ เทคนิคการสืบค้นข้อมูลทางการแพทย์ การสืบค้นฐานข้อมูลต่างๆ เช่น ฐานข้อมูล PubMed เป็นต้น (ความถี่ = 2)
- 3.5 ห้องสมุดควรจัดบริการเชิงรุกโดยเฉพาะบริการแนะนำการสืบค้นสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้บริการ (ความถี่ = 1)
- 3.6 ห้องสมุดควรจัดให้บริการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เนื่องจากผู้ใช้บริการส่วนใหญ่สืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต (ความถี่ = 1)
- 3.7 ห้องสมุดควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น (ความถี่ = 1)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษานี้เกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพครั้งนี้ ทำให้ทราบบทบาทที่ปฏิบัติจริง บทบาทที่คาดหวัง และความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการปรับปรุงการดำเนินงานของห้องสมุดที่ส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงพยาบาลทั่วไปในการให้การสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดและการทำหน้าที่ของบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

สมมุติฐานการวิจัย

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ แตกต่างกัน
2. บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ แตกต่างกัน
3. บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ
4. บทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามทัศนะของบรรณารักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป 62 แห่ง จำนวน 124 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างชั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970) จำนวน 94 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 4 ข้อ โดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุดและประสบการณ์ในการดูแลการปฏิบัติงานห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม เมื่อนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) พบว่า มีข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1 จำนวน 27 ข้อ ส่วนอีก 7 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถามดังกล่าวออก และปรับปรุงการใช้ภาษาในข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน แล้วนำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในส่วนของบทบาทที่ปฏิบัติจริงเท่ากับ .867 และในส่วนของบทบาทที่คาดหวังเท่ากับ .821 เมื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำเสนอ

โครงการวิจัยเพื่อรับการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในมนุษย์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ตอบและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 9 ธันวาคม 2556 ถึงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2557 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวผู้วิจัยได้ดำเนินการทวงถามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 1 ครั้ง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น 71 ชุด (ร้อยละ 75.5) โดยเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 69 ชุด (ร้อยละ 73.4) ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยกว่า 94 คนตามที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970) จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวใช้การคำนวณค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามที่เสนอของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามที่เสนอของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ ใช้การทดสอบสมมติฐานที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ (nonparametric test) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ จึงต้องใช้การทดสอบสมมติฐานที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล 2 ชุดที่สุ่มตัวอย่างแต่ละชุดอย่างเป็นอิสระกัน และใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test เพื่อทดสอบความแตกต่างของ 2 ประชากรที่สุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นอิสระกัน โดยข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามที่เสนอของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ ใช้สถิติ Mann-Whitney U Test ข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามที่เสนอของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ ใช้สถิติ Mann-Whitney U Test ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามที่เสนอของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test และข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามที่เสนอของบรรณารักษ์ ใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Ranks Test

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมในระดับน้อย ขณะที่บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของตนเองโดยรวมในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่คาดหวัง พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นโดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการสอนของบรรณารักษ์ในระดับน้อย ขณะที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการแตกต่างกัน คือ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นในระดับน้อย แต่บรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการสอนและด้านการบริการ พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในด้านบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ พบว่า มี 3 ข้อที่มีความคิดเห็นเหมือนกันคือ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล และการจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ ส่วนข้อที่เหลือพบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพเห็นว่าบรรณารักษ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการให้บริการ และการรวบรวมรายชื่อแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ตรงตามความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ ขณะที่บรรณารักษ์เห็นว่าตนเองปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ และการจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ

สำหรับด้านบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพเพียงข้อเดียวที่อยู่ในระดับปานกลางคือ การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรม โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ พบว่า มี 3 ข้อที่มีความคิดเห็นเหมือนกันคือ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทาง

สุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ ส่วนข้อที่เหลือพบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคาดหวังให้บรรณารักษ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอนการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพจากฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนโปรแกรมค้นหาต่างๆ การแนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ การจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ และการจัดให้บริการนำส่งสารสนเทศและบริการยืมระหว่างห้องสมุดตามความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ ขณะที่บรรณารักษ์มีความคาดหวังในตนเองที่จะปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงพยาบาลในการเป็นแหล่งจัดเก็บและให้บริการสารสนเทศทางสุขภาพ และการชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

2. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ขณะที่ความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสอนของทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของตนเองในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จำนวน 12 ข้อ โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 ข้อ คือ การแนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ การสำรวจความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการให้บริการ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ การจัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดโรงพยาบาล เกี่ยวกับโรคและการรักษา การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพ

ในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล และการจัดให้บริการ ข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ มีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ข้อ คือ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล การจัดเตรียมสารสนเทศทางสุขภาพที่สนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการดูแลสุขภาพหรือการรักษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานที่มีคุณภาพ การตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น และการชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข เว็บไซต์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น และมีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำนวน 1 ข้อ คือ การจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ

3. เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

สำหรับการเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของตนเองในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จำนวน 3 ข้อ โดยมีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ข้อ คือ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ และมีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 ข้อ คือ การตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 และข้อที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ จากผลการวิจัยที่พบว่าหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมในระดับน้อย ซึ่งสะท้อนความคิดเห็นของผู้บริหารที่ดูแลการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปที่อาจเห็นว่าบรรณารักษ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพยังไม่มากเท่าที่ควร แต่ผลดังกล่าวแตกต่างจากความคิดเห็นของบรรณารักษ์ที่เห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์เห็นว่าตนเองได้ให้บริการแก่ผู้ใช้โดยเน้นการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ตลอดจนการแนะนำหรือช่วยเหลือในการสืบค้นสารสนเทศของผู้ใช้ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่ปรากฏในตารางที่ 2 ซึ่งมีหลายข้อที่บรรณารักษ์เห็นว่าตนเองปฏิบัติงานในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากผลการศึกษาของ คณางค์ เชษฐบุตร (2550) ที่บรรณารักษ์เห็นว่าตนเองมีบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทอย่างมากในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาจำนวนมากและมีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่มุ่งพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา จึงประเมินการปฏิบัติงานของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก

ในส่วนของผลการวิจัยที่พบว่าหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมและรายด้าน (ทั้งด้านการสอนและด้านการบริการ) ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลทั้ง 2 กลุ่มอาจจะเห็นว่าส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเป็นส่วนสำคัญโดยเฉพาะในยุคที่ผู้ใช้บริการได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการแสวงหาสารสนเทศโดยเข้าถึงสารสนเทศในรูปอิเล็กทรอนิกส์จากอินเทอร์เน็ตมากขึ้น บทบาทของบรรณารักษ์จึงเปลี่ยนไปคือเน้นการสอนหรือการบริการที่มุ่งสืบค้นและประเมินสารสนเทศมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณางค์ เชษฐบุตร (2550) ที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความคาดหวังต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นความคาดหวังของผู้ใช้ที่มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ โดยมีความต้องการที่จะเห็นบรรณารักษ์มีบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมากขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่าหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการสอนของบรรณารักษ์ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสอนหรือการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพยังไม่มาก และในการจัดกิจกรรมในรูปแบบการสอนที่มุ่งส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพอาจจะ

ต้องเกิดจากความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่ายในการทำงานร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากผลการศึกษาของ คณางค์ เซษฐบุตร (2550) และสุมาลี วาทีหวาน (2556) ที่บรรณารักษ์เห็นว่าตนเองมีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง โดยเนื้อหาที่มีบทบาทในการสอนในระดับมากคือการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการจากแหล่งต่างๆ ซึ่งบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ คูลเลน (Cullen. 2005) ชื่อจอห์นสัน และบรูคส์ (Hsu; Johnson; & Brooks. 2003) และมัวร์เซล (Moorse. 2001) ที่อธิบายว่าบทบาทการสอนของบรรณารักษ์มุ่งเน้นการสืบค้นและการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพโดยเฉพาะสารสนเทศที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูลและอินเทอร์เน็ต

สำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการของบรรณารักษ์ที่พบว่าหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีความคิดเห็นในระดับน้อย แต่บรรณารักษ์มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพไม่เห็นการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในขณะที่มีการให้บริการแก่ผู้ใช้โดยเฉพาะการปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้โดยตรง เช่น การให้ความช่วยเหลือในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพ การชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพ การให้คำปรึกษาในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพ การตอบคำถามของผู้ใช้ผ่านช่องทางต่างๆ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยในตารางที่ 2 สะท้อนได้ชัดเจนว่าบรรณารักษ์เห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริการที่มุ่งส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ โดยมีความคิดเห็นหลายข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากผลการศึกษาของ คณางค์ เซษฐบุตร (2550) ที่บรรณารักษ์เห็นว่าตนเองมีบทบาทในการบริการ คือ บทบาทด้านการให้คำปรึกษาแนะนำและบทบาทด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก

ในส่วนของผลการวิจัยด้านบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ มี 3 ข้อที่มีความคิดเห็นเหมือนกันคือ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล และการจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ ทั้งนี้การจัดเตรียมและแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพนับเป็นบทบาทสำคัญที่ปรากฏในมาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงพยาบาล ข้อ 5 ที่ระบุว่า ห้องสมุดจะต้องจัดเตรียมสารสนเทศบนพื้นฐานการตัดสินใจดูแลผู้ป่วย การบูรณาการทรัพยากรสารสนเทศบนฐานความรู้ในระบบการดูแล การจัดเตรียมบริการห้องสมุดทางคลินิกหรือการดูแลและรักษาในการรายงานตอนเช้าและการจัดเตรียมวรรณกรรมเฉพาะกรณีที่สนับสนุนการตรวจรักษาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (Hospital Libraries Section Standards Committee. 2008) และตามที่ระบุไว้ในกรอบสมรรถนะทางวิชาชีพของบรรณารักษ์วิทยาศาสตร์สุขภาพในด้านที่ 3 ที่ระบุว่าบรรณารักษ์จะต้องมีความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมบริการ

สารสนเทศตามความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพ นักวิจัย ผู้บริหาร นักการศึกษา นักศึกษา ผู้ป่วย ผู้บริโภค และบุคคลทั่วไป (Medical Library Association. 2008: Online) ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โวลส์ (Volk. 2007) ชิพแมน เคิร์ตซ์-รอสซี และฟังก์ (Shipman; Kurtz-Rossi; & Funk. 2009) บงกช ศิริวัฒนมงคล (2547) ที่พบว่าบรรณารักษ์มีบทบาทในการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศ และผลการศึกษาของ โคบัส (Cobus. 2008) คนางค์ เชษฐบุตร (2550) และสุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ และคณะ (2551) ที่พบว่าบรรณารักษ์มีบทบาทในการแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ

สำหรับผลการวิจัยอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ในการจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ให้บริการสุขภาพต้องใช้สารสนเทศที่มีความทันสมัยในการวินิจฉัยและรักษาโรคต่างๆ แก่ผู้ป่วย ห้องสมุดจึงจัดให้มีบริการข่าวสารทันสมัยที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการสุขภาพได้ติดตามและรับข่าวสารใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งบทบาทดังกล่าวปรากฏในมาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงพยาบาล ข้อ 5 ที่ระบุว่า ห้องสมุดจะต้องจัดทำเอกสารเพื่อใช้ค้นหาสารสนเทศสำหรับบุคคลที่ต้องการสารสนเทศที่ทันสมัย และข้อ 7 ที่ระบุว่า ห้องสมุดจะต้องส่งเสริมบริการข่าวสารทันสมัยหรือการจัดเตรียมบริการเชิงรุกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด (Hospital Libraries Section Standards Committee. 2008)

ในส่วนของบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ สำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพเพียงข้อเดียวที่อยู่ในระดับปานกลางคือ การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ยังมีการจัดกิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรมที่มุ่งส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากเวลาในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์จะมุ่งที่การดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหาร งานเทคนิคและงานบริการของห้องสมุดเป็นสำคัญ ตลอดจนปฏิบัติงานอื่นๆ ของโรงพยาบาลตามที่ได้รับมอบหมายด้วย สำหรับบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ พบว่า มี 3 ข้อที่มีความคิดเห็นเหมือนกันคือ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ ซึ่งจะเห็นว่าหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ยังคงมีความคาดหวังต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการจัดเตรียมและแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทดังกล่าวนับว่าเป็นบทบาทหลักของบรรณารักษ์ในการจัดให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่สนองความต้องการของผู้ใช้

สำหรับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการนั้น นับเป็นบทบาทอีกประการหนึ่งที่บุคคลทั้ง 2 กลุ่มมีความคาดหวังในการปฏิบัติของบรรณารักษ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสารสนเทศทางสุขภาพที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตมีจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การสอนการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพจากฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนโปรแกรมค้นหาต่างๆ การแนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ และการชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณาจค์ เซษฐบุตร (2550) ที่พบว่านักศึกษาที่มีความคาดหวังต่อบทบาทของบรรณารักษ์ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ โดยนักศึกษาต้องการให้มีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่างๆ การรวบรวมรายการเอกสารอ้างอิง และการเขียนเอกสารอ้างอิง พร้อมทั้งต้องการให้มีการจัดคลินิกให้คำปรึกษาด้านการใช้สารสนเทศ และการจัดกิจกรรมแนะนำการสืบค้นสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมรักษ์ สหพงศ์ (2551) ที่นักสารสนเทศทางการแพทย์จะทำหน้าที่จัดหา จัดระบบและสืบค้นข้อมูลที่แพทย์เวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ต้องการและการช่วยค้นหาคัดเลือก กลั่นกรองงานวิจัยที่เป็น Systematic Review เพื่อหาองค์ความรู้ใหม่มาประกอบการรักษาผู้ป่วย รวมทั้งการสอนแพทย์ในการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลทางเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์และแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เชื่อถือได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยสุดา ต้นเลิศ และกุลธิดา ท่วมสุข (2554) ที่พบว่านักวิชาชีพสารสนเทศมีหน้าที่หลักคือเป็นที่ปรึกษาด้านสารสนเทศ ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวข้องกับสารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการ เช่น การให้คำปรึกษาในการค้นหาข้อมูล โดยเลือกใช้ฐานข้อมูลที่เหมาะสม เป็นต้น

2. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์เป็นผู้ที่แสดงบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพด้วยตนเองจึงเห็นว่าตนมีการแสดงบทบาทดังกล่าว ขณะที่หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพเป็นผู้บริหารในระดับปฏิบัติการที่คอยควบคุมดูแลการทำงานของบรรณารักษ์ ซึ่งงานห้องสมุดนับเป็นงานส่วนหนึ่งในงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่หัวหน้ากลุ่มงานฯ อาจจะไม่ทราบว่าบรรณารักษ์มีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สงวน สุทธิเลิศอรุณ จำรัส ดั่งสุวรรณ และฉัตรพิงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522: 39) ที่อธิบายว่า บทบาทที่แสดงจริง เป็น

บทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการบริการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์เห็นว่าตนได้ดำเนินงานหลายอย่างที่มุ่งให้บริการสารสนเทศทางสุขภาพแก่ผู้ให้บริการสุขภาพ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 2 ที่สะท้อนให้เห็นว่าบรรณารักษ์มีการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการให้บริการ เช่น การสำรวจความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพ การจัดบริการตอบคำถาม บริการให้ความช่วยเหลือ บริการชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพ บริการข่าวสารทันสมัย และการจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ เป็นต้น ขณะที่ความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสอนของทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่าบทบาทด้านการสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพยังมีการปฏิบัติจริงไม่มากนักเมื่อเทียบกับบทบาทด้านการบริการ

สำหรับผลการวิจัยที่เปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของตนเองในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ การแนะนำเว็บไซต์ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศทางสุขภาพ การสำรวจความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมและปรับปรุงการให้บริการ การจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ การจัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดโรงพยาบาล เกี่ยวกับโรคและการรักษา การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการค้นหาสารสนเทศทางสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล และการจัดให้บริการข่าวสารทันสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพ การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่จัดให้บริการในห้องสมุดโรงพยาบาล การจัดเตรียมสารสนเทศทางสุขภาพที่สนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการดูแลสุขภาพหรือการรักษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานที่มีคุณภาพ การตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต๊ะตอบคำถาม เป็นต้น และการชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุข เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น และการจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการใหม่ที่มุ่งเน้นสารสนเทศทางสุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์เห็นว่าตนเองมีการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 2 ที่สะท้อนให้เห็นว่า

บรรณารักษ์มีการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีหลายประเด็นที่เห็นว่า บรรณารักษ์มีการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย

3. เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลทั้ง 2 กลุ่มยังเห็นว่าบรรณารักษ์มีการแสดงบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพไม่มากนัก จึงต้องการให้บรรณารักษ์แสดงบทบาทดังกล่าวมากขึ้น เพราะอาจจะเห็นบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีส่วนสำคัญในการพัฒนางานด้านระบบบริการสุขภาพของโรงพยาบาลที่มีส่วนช่วยสนับสนุนผู้ให้บริการสุขภาพให้ได้รับสารสนเทศทางสุขภาพตามความต้องการในการนำไปใช้วินิจฉัยและรักษาโรคให้กับผู้ป่วย โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริรัตน์ แอดสกุล (2555: 66) ที่อธิบายว่า บทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อจะได้มีการกระทำระหว่างกันได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สำหรับผลการวิจัยที่เปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า บรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของตนเองในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้บริการสุขภาพในการเลือกแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อการรักษาพยาบาล การจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ และการตอบคำถามตามคำร้องขอหรือความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพโดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล โต้ตอบคำถาม เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์เห็นว่าตนเองมีการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน้อย ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 2 ที่สะท้อนให้เห็นว่าบรรณารักษ์มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการดังกล่าวอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ซึ่งบริการทั้ง 3 รูปแบบจัดได้ว่าเป็นการบริการที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการสุขภาพ เพื่อให้ได้รับสารสนเทศทางสุขภาพที่มีคุณภาพและตรงความต้องการของผู้ให้บริการสุขภาพ

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์ พบว่า หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพและบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นในทำนองเดียวกันว่าบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเป็นบทบาท

สำคัญที่มีส่วนช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ให้บริการสุขภาพสามารถบรรลุเป้าหมายในการให้บริการสุขภาพแก่ผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี ซึ่งยังคงเห็นว่าบรรณารักษ์ยังปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวไม่มากนัก จึงมีความคาดหวังที่จะให้บรรณารักษ์แสดงบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่แสดงในตารางที่ 2 ซึ่งพบว่าบุคคลทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ดังนี้

1.1 กำหนดบทบาทหน้าที่และลักษณะงานประจำตำแหน่งของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปให้มีรายละเอียดการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

1.2 กำหนดให้บรรณารักษ์จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานห้องสมุดและการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของห้องสมุด

1.3 สนับสนุนและกระตุ้นให้บรรณารักษ์จัดบริการและกิจกรรมที่อาจจะยังไม่มีปฏิบัติหรือมีการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ การสอนหลักสูตรระยะสั้นที่มุ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพที่บูรณาการในหลักสูตรทางการแพทย์พยาบาลและสาธารณสุข การสอนการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต การสอนการใช้โปรแกรมการจัดการบรรณานุกรมเพื่อการจัดการสารสนเทศที่ใช้อ้างอิง เช่น EndNote และ Reference Manager เป็นต้น การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการสอนหรือการฝึกอบรม การจัดทำเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดโรงพยาบาล เกี่ยวกับโรคและการรักษา การจัดปฐมนิเทศเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ห้องสมุดจัดให้บริการ การจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการสืบค้นและการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ

1.4 จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นสำหรับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพและการให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ให้บริการสุขภาพ

1.5 จัดให้มีการบรรยายทางวิชาการในหัวข้อการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ เพื่อให้บรรณารักษ์และผู้ให้บริการสุขภาพในโรงพยาบาลได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น เช่น ห้องสมุดทางการแพทย์ การพยาบาลและสาธารณสุขในสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

2.2 ศึกษาการดำเนินงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลที่มุ่งส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ

2.3 ศึกษาระดับการรู้สารสนเทศทางสุขภาพของบรรณารักษ์และผู้ให้บริการสุขภาพ

2.4 พัฒนารูปแบบการสอนและรูปแบบการบริการที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการแพทย์. (ม.ป.ป.). กรมการแพทย์. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2556, จาก http://www.dms.moph.go.th/dmsweb/dmsweb_v2_2/content/org/duties.php
- กระทรวงสาธารณสุข. (2555). นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับกระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2556, จาก http://ict4.moph.go.th/reportm/images/stories/doc/policy_moph2555.pdf
- คณาจารย์. (2550). ความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ. รายงานการศึกษาระดับปริญญาโท. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เครือข่ายห้องสมุดกรมการแพทย์. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.dms.moph.go.th/dmsweb/e-library/journal/>
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. (2554, พฤษภาคม-สิงหาคม). แนวคิดเกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ. วารสารสารนิเทศศาสตร์. 29(2): 65-72.
- บงกช ศิริวัฒนมงคล. (2547). บทบาทหน้าที่บรรณารักษ์ในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงานการศึกษาระดับปริญญาโท. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยสุดา ตันเลิศ; และ กุลธิดา ท้วมสุข. (2554, กรกฎาคม-สิงหาคม). บทบาทของห้องสมุดและนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2553-2562. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 17(4): 607-623.
- พินิจ ฟ้าอำนวยผล; ชาญวิทย์ ทรเทพ; และ สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์. (2552). ปัญหาสุขภาพกับระบบบริการและการคลังระบบสุขภาพของคนไทย. นนทบุรี: สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย.
- ไพบุลย์ ช่างเรียง. (2516). สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- รณิดา ศิริไพบุลย์. (2541). บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปสังกัดกองโรงพยาบาลภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2555). ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ; จำรัส ต้วงสุวรรณ; และ จิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์. (2522). จิตวิทยาสังคม.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สมรักษ์ สหพงศ์. (2551). บทบาทและความรู้ความสามารถของนักสารสนเทศทางการแพทย์
ในกระบวนการเวชปฏิบัติเชิงประจักษ์. ปรินญาณิพนธ์ ปร.ด. (สารสนเทศศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2550). ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2551). ข้อมูลทั่วไปของโรงพยาบาล. สืบค้นเมื่อ 18
มกราคม 2555, จาก <http://bps.ops.moph.go.th/index.php?mod=bps&doc=5>
----- (2555). โครงสร้างหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาคสังกัดสำนักงาน
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2557, จาก
<http://www.apnthai.org/CAPNT/page/document/โครงสร้างหน่วยงาน.pdf>
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. สำนักนโยบายและแผนยุทธศาสตร์. (2550). แผนพัฒนา
สุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
พ.ศ.2550-2554. นนทบุรี: สำนักงาน.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์; และคนอื่นๆ. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทในการสอนการรู้
สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมาลี วาทีหวาน. (2556). บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยของรัฐ. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Banas, Jennifer. (2008, July-August). A Tailored Approach to Identifying and Addressing
College Students' Online Health Information Literacy. **American Journal of Health
Education**. 39(4): 228-236.
- Burnham, Erica; & Peterson, Eileen Beany. (2005, Winter). Health Information Literacy:
A Library Case Study. **Library Trends**. 53(3): 422-433.
- Cobus, Laura. (2008, January). Integrating Information Literacy into the Education of
Public Health Professionals: Roles for Librarians and the Library. **Journal of the
Medical Library Association**. 96(1): 28-33.

- Crumley, Ellen T. (2006, January). Exploring the Roles of Librarians and Health Care Professionals Involved with Complementary and Alternative Medicine. **Journal of the Medical Library Association**. 94(1): 81-89.
- Cullen, Rowena. (2005). Empowering Patients through Health Information Literacy Training. **Health Education**. 54(4): 231-244.
- Haines, Margaret; & Horrocks, Gary. (2006). Health Information Literacy and Higher Education: The King's College London Approach. **Library Review**. 55(1): 8-19.
- Holst, Ruth; et al. (2009, October). Vital Pathways for Hospital Librarians: Present and Future Roles. **Journal of the Medical Library Association**. 97(4): 285-292.
- Hospital Libraries Section Standards Committee. (2008, April). Standards for Hospital Libraries 2007. **Journal of the Medical Library Association**. 96(2): 162-169.
- Hsu, C. E.; Johnson, L. F.; & Brooks, A. N. (2003, Spring). Promoting Health Information Literacy: Collaborative Opportunities for Teaching and Academic Librarian Faculty. **Academic Exchange Quarterly**. 7(1). Retrieved May 26, 2013, from <http://www.rapidintellect.com/AEQweb/mo2283fe04.htm>
- Ivanitskaya, Lana; O'Boyle, Irene; & Casey, Anne Marie. (2006, April-June). Health Information Literacy and Competencies of Information Age Students: Results from the Interactive Online Research Readiness Self-Assessment (RRSA). **Journal of Medical Internet Research**. 8(2):e6. Retrieved September 6, 2011, from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1550696/?tool=pubmed>
- Krejcie, Robert V.; & Morgan, Daryle W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30: 607-610.
- Kurtz-Rossi, S.; & Duguay, P. (2010, October). Health Information Literacy Outreach: Improving Health Literacy and Access to Reliable Health Information in Rural Oxford County Maine. **Journal of Consumer Health on the Internet**. 14(4): 325-340.
- Li, Ying; & Brilla, Lorrie. (2008, July-August). Improving Health Information Literacy: An Environmental Health Application. **American Journal of Health Education**. 39(4): 248-252.
- Medical Library Association. (2003). **Health Information Literacy**. Retrieved May 23, 2013, from <http://www.mlanet.org/resources/healthlit/define.html>
- (2005). **Communicating Health Information Literacy**. Retrieved May 23, 2013, from http://www.mlanet.org/pdf/healthlit/hil_comm_plan.pdf
- (2007). **Health Information Literacy**. Retrieved October 18, 2011, from <http://www.mlanet.org/resources/healthlit/define.html>

- (2008). **Competencies for Lifelong Learning and Professional Success: The Educational Policy Statement of the Medical Library Association.** Retrieved April 10, 2013, from <http://www.mlanet.org/education/policy/>
- (2012). **About the Medical Library Association.** Retrieved April 10, 2013, from <http://www.mlanet.org/about/index.html>
- Moorsel, Guillaume Van. (2001, Winter). Do You Mini-Med School? Leveraging Library Resources to Improve Internet Consumer Health Information Literacy. **Medical Reference Services Quarterly.** 20(4): 27-37.
- Nielsen-Bohman, Lynn; Panzer, Allison M., & Kindig, David A. (Eds.). (2004). **Health Literacy: A Prescription to End Confusion.** Washington, DC: National Academies Press. Retrieved October 18, 2011, from http://www.nap.edu/catalog.php?record_id=10883
- Oduwole, A. A. (1999, September). **A Study of the Impact of Medical Libraries on Clinical Decision-Making in Nigeria University Teaching Hospitals.** *The International Information and Library Review.* 31(3): 109-118.
- Schardt, Connie. (2011, January). Health Information Literacy Meets Evidence-Based Practice. **Journal of the Medical Library Association.** 99(1): 1-2.
- Shipman, Jean P.; Kurtz-Rossi, Sabrina; & Funk, Carla J. (2009, October). The Health Information Literacy Research Project. **Journal of the Medical Library Association.** 97(4): 293-301.
- Thio, Alex. (1996). **Sociology.** 4th ed. New York: HarperCollins College Publishers.
- US Department of Health and Human Services. (2000). **Healthy People 2010 Final Review.** Retrieved 18, 2011, from http://www.cdc.gov/nchs/data/hpdata2010/hp2010_final_review.pdf
- Volk, Ruti Malis. (2007, April). Expert Searching in Consumer Health: An Important Role for Librarians in the Age of the Internet and the Web. **Journal of the Medical Library Association.** 95(2): 203-207.

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ดร. สมรภัช สหพงศ์

ตำแหน่ง: หัวหน้างานบริหารทรัพยากรการเรียนรู้
ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
วุฒิการศึกษา: ประ.ด. (สารสนเทศศึกษา)

2. คุณบุษกร อุตส่าห์กิจ

ตำแหน่ง: หัวหน้าห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
วุฒิการศึกษา: ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

3. คุณชลธิสา อุณรุท

ตำแหน่ง: บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วุฒิการศึกษา: ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ
สำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ**

คำชี้แจง: แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปมีบทบาทในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพมากน้อยเพียงใด โดยจัดแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตอน คือ (1) สถานภาพส่วนตัว (2) บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ และ (3) ความคิดเห็นเพิ่มเติม

คำนิยาม: บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง ความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ

การส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางสุขภาพ หมายถึง การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปที่มุ่งช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการสุขภาพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการตระหนักรู้ถึงความต้องการสารสนเทศทางสุขภาพ ระบุแหล่งสารสนเทศและใช้แหล่งสารสนเทศในการค้นคืนสารสนเทศที่ตรงความต้องการ การประเมินคุณภาพของสารสนเทศและการนำสารสนเทศไปใช้ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ เข้าใจ และใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจในเรื่องสุขภาพที่ดีได้

ผู้ให้บริการสุขภาพ หมายถึง บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาและดูแลผู้ป่วยที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลทั่วไป ได้แก่ อาจารย์แพทย์ แพทย์ พยาบาล นักศึกษาแพทย์ และบุคลากรอื่นๆ ในโรงพยาบาล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหน้าข้อความและเติมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ ต่ำกว่า 30 ปี 31-40 ปี 41 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. ประสบการณ์ในการดูแลการปฏิบัติงานห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี 11-15 ปี 16 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไปในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพสำหรับ
ผู้ให้บริการสุขภาพ

ตัวอย่างการตอบ

ข้อคำถาม	บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทที่คาดหวัง				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด หรือไม่ ปฏิบัติ (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด หรือไม่ ปฏิบัติ (1)
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด				✓		✓				
2. สาริตการใช้อินเทอร์เน็ตของห้องสมุด				✓		✓				

จากตัวอย่างการตอบข้อคำถามข้างต้น ผู้ตอบมีความเห็นว่าบรรณารักษ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและการสาริตการใช้อินเทอร์เน็ตของห้องสมุดในระดับน้อย ขณะที่มีความคาดหวังที่จะปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวในระดับมากที่สุด

บทบาทของบรรณารักษ์	บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทที่คาดหวัง				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด หรือไม่ปฏิบัติ (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด หรือไม่ปฏิบัติ (1)
24. จัดทำคู่มือการสืบค้นสารสนเทศทางสุขภาพเพื่อใช้ในการสืบค้นด้วยตนเอง										
25. จัดประชุมพิเศษเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศทางสุขภาพที่ห้องสมุดจัดให้บริการ										
26. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการสืบค้นและการประเมินสารสนเทศทางสุขภาพให้แก่ผู้ให้บริการสุขภาพ										
27. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศทางสุขภาพของผู้ให้บริการสุขภาพ										

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ข้อที่	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	ข้อที่	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง
	1	2	3			1	2	3	
1	1	1	0	0.67	18	1	1	1	1.00
2	1	1	0	0.67	19	1	1	1	1.00
3	1	1	0	0.67	20	1	1	1	1.00
4	1	1	1	1.00	21	0	1	0	0.33
5	-1	1	0	0.00	22	1	1	0	0.67
6	1	1	0	0.67	23	1	1	1	1.00
7	1	1	0	0.67	24	1	1	0	0.67
8	1	1	1	1.00	25	1	1	1	1.00
9	0	0	-1	-0.33	26	0	1	-1	0.00
10	-1	1	-1	-0.33	27	0	1	1	0.67
11	-1	1	-1	-0.33	28	1	1	1	1.00
12	-1	1	-1	-0.33	29	1	1	1	1.00
13	1	1	1	1.00	30	1	1	1	1.00
14	1	1	1	1.00	31	1	1	1	1.00
15	1	1	1	1.00	32	1	1	0	0.67
16	1	1	0	0.67	33	1	1	1	1.00
17	1	1	1	1.00	34	1	1	1	1.00

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อผู้วิจัย** นายเทอดศักดิ์ ไม้เท่าทอง
- คุณวุฒิ** ประ.ด. (สารสนเทศศึกษา)
- ตำแหน่งทางวิชาการ** ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- สังกัด** ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 02-649-5000 ต่อ 16301
E-mail: therdsakm@swu.ac.th
- ประสบการณ์ในการวิจัย**
- พ.ศ. 2544 การใช้งานข้อมูล E-Reference Database ของบุคลากรมหาวิทยาลัย
ศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
ความพึงพอใจการบริการของผู้ใช้หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พ.ศ. 2550 การประเมินการรู้สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนิสิตสาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- พ.ศ. 2552 การติดตามผลบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรสำหรับสังคม
ฐานความรู้